

(FINANCIEEL) JAARVERSLAG

2018

De Stroming (VPCO in het LHA)
te Werkendam

GROENENDIJK
onderwijsadministratie

Bezoekadres Trapezium 210, Sliedrecht
Postadres Postbus 80, 3360 AB Sliedrecht

T (0184) 41 25 07
info@vpcosliedrecht.nl

Alleen voor identificatiedoeleinden
DRV Accountants & Adviseurs
Datum: 6-6-19

INHOUDSOPGAVE

A TOELICHTING OP ONDERDELEN VAN HET JAARVERSLAG

Bestuursverslag	1
Verslag toezichthoudend orgaan	56
Kengetallen	64

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	65
B2 Balans per 31 december 2018	70
B3 Staat van baten en lasten 2018	72
B4 Kasstroomoverzicht 2018	73
B5 Toelichting behorende tot de balans	74
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	81
B10 Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen	92
B11 Gebeurtenissen na balansdatum	93
B12 Statutaire regeling omtrent bestemming van resultaat	94
B13 Ondertekening Jaarverslag	95

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	96
-----------------------	----

Bestuursverslag 2018

versie 1.6 23 mei 2019

Naam	De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena
Werkgeversnummer	41239
Postbus	160
Bezoekadres	Waardhuizen 38
Postcode	4287 LS
Woonplaats	Waardhuizen

Inhoudsopgave Bestuursverslag 2018

1. Algemeen	4
1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie)	4
1.2 Juridische structuur	5
1.3 Interne organisatiestructuur	5
1.4 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid	9
1.5 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact	21
1.6 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het "ondernemen".	21
2 Governance	22
2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance	22
2.2 Vermelding code goed bestuur	22
2.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting	22
2.4 Horizontale verantwoording	22
3 Onderwijs	23
3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar.	23
3.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	23
3.3 Onderwijsprestaties	23
3.4 Onderwijskundige- en onderwijsprogrammatische zaken	24
3.5 Informatie over toegankelijkheid en het toelatingsbeleid	24
3.6 Verantwoording van de werkdrukmiddelen	24
4 Kwaliteitszorg	27
4.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar	27
4.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	27
4.3 Afhandeling van klachten	28
5 Onderzoek	29
5.1 Toelichting inzake de werkzaamheden	29
5.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	29
6 Internationalisering	30
6.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	30
6.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	30
7 Personeel	31
7.1 Zaken in het afgelopen jaar met een behoorlijke personele betekenis	33
7.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	34

7.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	35
7.4 Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag	35
8 Huisvesting	36
8.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen	36
8.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	36
9 Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen	37
9.1 De Samenwerkingsverbanden waarbij de rechtspersoon is aangesloten.	37
9.2 Ontwikkelingen bij / in relatie tot verbonden partijen.	37
10 Financiën	38
10.1 Financiële positie op balansdatum en toelichting	38
10.2 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten.	39
10.3 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen	39
10.4 Analyse realisatie exploitatie t.o.v. begroting en vorig jaar.	40
10.5 Toelichting op het investeringsbeleid.	40
10.6 Toelichting op kasstromen en financiering.	40
10.7 Informatie over financiële instrumenten.	41
10.8 In control statement	41
10.9 Treasurybeleid.	41
10.9.1 Beschrijving van het beleid	42
10.9.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk	42
10.9.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, aangetrokken leningen en afgesloten derivatenovereenkomsten.	42
10.10 Continuïteitsparagraaf	43
10.10.2 A. 2 Meerjarenbegroting T tot en met T +5	43
10.10.3 B.1 Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.	45
10.10.4 B.2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden	45
10.10.5 B.3 Rapportage toezichthoudend orgaan	56
11. Slot	63

BESTUURSVERSLAG

1. Algemeen

1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie)

Het bestuursverslag is een onderdeel van het financieel jaarverslag. Bij het opstellen van het financieel jaarverslag is rekening gehouden met de voorschriften die het ministerie betreffende het Elektronisch Financieel Jaarverslag, het EFJ, heeft opgesteld. Naast alle financiële cijfers maakt het bestuursverslag deel uit van het EJF. Op deze wijze wordt een verbinding gelegd tussen beleidsplannen, begroting en activiteitenplannen.

De Stroming biedt protestants-christelijk basisonderwijs in het Land van Heusden en Altena. Ook in kleine kernen wil De Stroming haar scholen ook op langere termijn haar scholen open houden, omdat we van mening zijn dat een school een verbindende en zingevende factor van belang is in een dorpsgemeenschap. We streven naar een sterk protestants christelijk basisonderwijs in de regio: samen sterk voor de protestants-christelijke identiteit, samen sterk voor waarden en normen, samen sterk voor basisonderwijs van goede kwaliteit. In het boekjaar 2018 zijn twee fusietrajecten afgerond. Per 1 oktober 2018 is cns d'Uylenborch Almkerk onderdeel geworden en in de tweede helft van 2018 is de fusie met pcbs De Regenboog Nieuwendijk voorbereid. Deze school is per 1 januari 2019 onderdeel van De Stroming geworden.

De vereniging draagt de naam De Stroming (VPCO in het Land van Heusden en Altena) en de scholen die bij de vereniging horen, zijn anno 2018:

c.b.s. De Ark in Meeuwen	c.b.s. Het Fundament in Genderen
c.b.s. De Sprankel in Dussen	c.b.s. Waardhuizen in Waardhuizen
c.b.s. Het Bakken in Werkendam	c.b.s. 't Kompas in Werkendam
c.b.s. De Zaaier in Andel	c.b.s. Eben Haëzer in Woudrichem
c.b.s. De Parel in Rijswijk	c.n.s. d'Uylenborch in Almkerk

Missie

Het is onze missie kinderen tussen de 4 en 12 jaar, die in het Land van Heusden en Altena wonen, onderwijs te bieden vanuit protestants-christelijke waarden en normen. Dat doen wij vanuit de kracht van verbinding, van samenwerken, van het delen van expertise en van solidariteit. En dat doen we vanuit wederzijds respect, betrokkenheid op de kinderen en aandacht voor elkaar. Doel van de vereniging is om de kernen van ons werkgebied minimaal één lespunt open te houden.

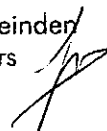
Visie

Onze stip op de horizon: wij zijn in staat tegemoet te komen aan alle onderwijsbehoeften van de kinderen op een wijze waarop zij zich veilig voelen, gezien en gewaardeerd. Uiteraard behalen we passende resultaten. We streven ernaar om samen lerend het onderwijs te ontwikkelen zodat de kinderen een waardevolle bijdrage (gaan) leveren aan de samenleving.

Onze visie is verwoord in de volgende vijf lijnen die onderling met elkaar verbonden zijn en elkaar over en weer beïnvloeden. Binnen elke lijn zijn onderwerpen benoemd waaraan we kunnen zien of we de goede dingen doen.

lijn 1: 'afstemming op onderwijsbehoeften' met het doen van 'de goede dingen'

lijn 2: 'personeel is kwaliteitsbepalend'

- lijn 3: 'op weg naar een lerende organisatie' en 'de dingen goed doen'
 lijn 4: 'onze identiteit en het verhaal van de school'
 lijn 5: 'het bieden van een ononderbroken ontwikkelingsproces'

Kernwaarden

Onze kernwaarden zijn:

geloven (in), (laten) inspireren
 innoveren (verbeteren, ontwikkelen, vernieuwen)
 verbinden (intern en extern), samenwerken
 vertrouwen hebben in, vertrouwen scheppen

1.2 Juridische structuur

De juridische rechtspersoon is een vereniging met de naam De Stroming (VPCO in het Land van Heusden en Altena). De vereniging is opgericht op 23 november 2000 en is gevestigd te Werkendam. Oktober 20128 zijn de statuten gewijzigd i.v.m. de fusie met Vereniging "Christelijk Nationaal Schoolonderwijs" te Almkerk, waarbij cns d'Uylenborch aan De Stroming is overgedragen. De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 18061433.

Aan de vereniging zijn geen nadere partijen verbonden anders dan de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Zie hiervoor hoofdstuk 9.

1.3 Interne organisatiestructuur

De interne organisatiestructuur is in de loop van 2018 veranderd. Met ingang van 1 augustus 2018 heeft De Stroming bestuur en intern toezicht organiek gescheiden in een College van Bestuur en een Raad van Toezicht.

Tot 1 augustus 2018 werd het verenigingsbestuur gevormd door de volgende personen:

Naam	Functie
Dhr. R. Hartman	Voorzitter dagelijks bestuur
Dhr. A.D. Levering	Secretaris dagelijks bestuur
Dhr. G.G. van Vugt	Penningmeester dagelijks bestuur
Dhr. W.L. de Boer	Lid (toezichthouder)
Dhr. J.J. Braun	Lid (toezichthouder)
Dhr. A. de Fijter	Lid (toezichthouder)
Dhr. J.H.G. van Wees	Lid (toezichthouder)
Dhr. M.J. Visser	Lid (toezichthouder)
Dhr. G.M. Verhoeven	Lid (toezichthouder)
Mevr. G.A.M. van der Nat -de Pender	Lid (toezichthouder)
Dhr. K.A.J. Oudshoorn	Lid (toezichthouder)
Dhr. A. Smits	Lid (toezichthouder)

De bestuursleden (toezichthouders) hadden geen nevenfuncties die op enige manier belangenverstrengelingen hebben met de functie, of schade kunnen berokkenen aan de vereniging.

Met ingang van 1 augustus 2018 is Dhr. A.C.J. Lenting benoemd als College van Bestuur.

Met ingang van 1 augustus 2018 zijn de volgende personen benoemd in de Raad van Toezicht:

Naam	Functie	Nevenfunctie bezoldigd	Nevenfunctie onbezoldigd
Dhr. T. Groeneveld	voorzitter	Voorzitter RvT stichting De Waarden, Zevenbergen Lid RvT Willem van Oranje groep, Waalwijk Lid RvC Huisarts & Zorg B.V., Gorinchem	Voorzitter Kerkenraad Protestantse Gemeente Dongen-Rijen Lid commissie Governance Cultuur en Organisatie Verus, Woerden
Dhr. K.A.J. Oudshoorn	lid (plv. voorzitter)	Oudshoorn Bouw-management en Tekenadvies (ZZP), eigenaar	Diaken PKN Hervormde Gemeente Rijswijk vanaf 1-1-2019
Mevr. P.W.J.. van Dalen - van Balen	lid	Geen	Voorzitter Ouderraad Kindcentrum Camelot tot 31-12-2018
Mevr. R. Bouman	lid	Geen	Coördinator Kinder-Nevendienst Lid Jeugddienst-Commissie Beiden voor Protestantse Gemeente Heusden
Dhr. G.M. Verhoeven	lid	Geen	Geen
Dhr. A. Smits	lid	Geen	Op kieslijst Verkiezingen Gemeenteraad Nr. 37 CDA
Dhr. R. Hartman	lid	Geen	Geen

De Raad van Toezicht heeft een remuneratiecommissie en een auditcommissie ingericht.

Voor de dagelijkse bestuurlijke werkzaamheden, de ondersteuning van de directies en voor bestuurlijk administratieve zaken is er het bestuurskantoor, dat bezet wordt door:

Naam	Functie
Dhr. A.C.J. Lenting	College van Bestuur
Mevr. A. Scherff-Jonkman	Secretaresse
Mevr. E. van Es - van Noorloos	Beleidsmedewerker HRM (vanaf 1/4/2018)

De heer Lenting heeft twee nevenfuncties:

- Voorzitter Algemene Kerkenraad Protestantse Gemeente Gorinchem (onbezoldigd)
- DGA Adviesbureau Lenting B.V. (bezoldigd, maar er zijn in 2018 geen opdrachten uitgevoerd).

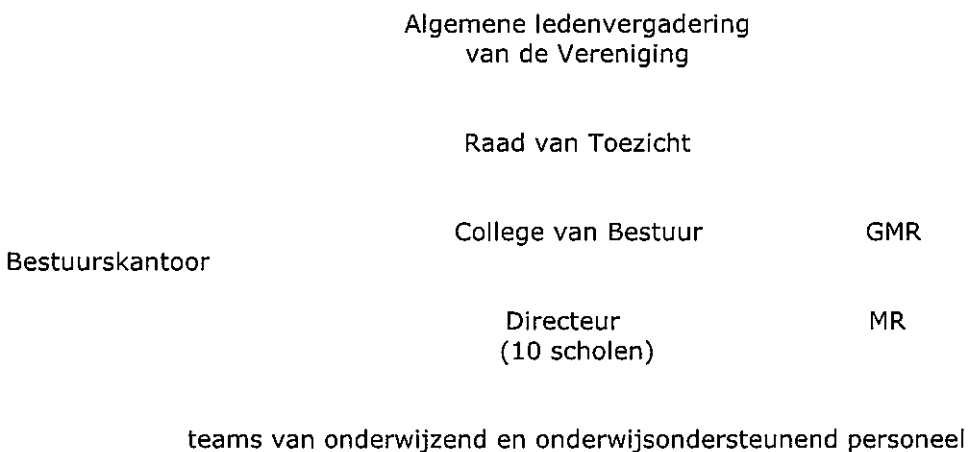
Iedere school heeft twee vertegenwoordigers in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR), één uit de oudergeleding en één uit de personeelsgeleding.

Naam	Functie	Geleding	School
Dhr. C. Klop (tot 1/8/2018)	Voorzitter	Personeel	't Kompas
Mevr. R. Goes (vanaf 1/8/2018)	Lid	Personeel	't Kompas
Mevr. M. van der Spoel	Secretaris / Voorzitter (vanaf 1/8/2018)	Ouder	't Kompas
Mevr. M. den Hartog	Lid	Personeel	Het Fundament
Mevr. V. Bastiaans	Lid	Ouder	Het Fundament
Dhr. A. Pullen	Lid	Ouder	Waardhuizen
Mevr. M. de Boon	Lid	Personeel	Waardhuizen
Dhr. Ph. Cok (tot 1/8/2018)	Lid	Ouder	Het Bakken
Vacature (vanaf 1/8/2018)	Lid	Ouder	Het Bakken
Mevr. A. de Boer	Lid	Personeel	Het Bakken
Mevr. L. van Ojen	Lid	Personeel	De Ark
Mevr. A. Thur (tot 1/8/2018)	Lid	Ouder	De Ark
Mevr. M. Brouwers (vanaf 1/8/2018)	Lid	Ouder	De Ark
Mevr. J. Schoenmakers - Wijnands	Lid	Personeel	De Sprankel
Dhr. E. Smelt	Lid	Ouder	De Sprankel
Mevr. T. van Stigt (tot 1/8/2018)	Lid	Personeel	De Zaaier
Mevr. C. van Tilborg (vanaf 1/8/2018)	Lid	Personeel	De Zaaier
Mevr. I. Colet (tot 1/8/2018)	Lid	Ouder	De Zaaier
Mevr. C. Timmermans (vanaf 1/8/2018)	Lid	Ouder	De Zaaier
Mevr. M. Brand (tot 1/8/2018)	Lid	Ouder	Eben Haëzer
Mevr. J. van Kooten (vanaf 1/8/2018)	Lid	Ouder	Eben Haëzer
Mevr. J. van der Pijl	Lid	Personeel	Eben Haëzer
Dhr. G. van Dueren den Hollander	Lid	Personeel	De Parel
Mevr. M. van Mourik	Lid	Ouder	De Parel
Mevr. M. Ouwerkerk (vanaf 1/10/2018)	Lid	Personeel	d'Uylenborch
Mevr. E. Verhoeven (vanaf 1/10/2018)	Lid	Ouder	d'Uylenborch

Beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend was het managementteam dat gevormd wordt uit de directies en de algemeen directeur die voorzitter is. Dit managementteam is met ingang van 1 augustus 2018 omgevormd tot het directeurenberaad.

Naam	Functie	School
Dhr. A.C.J. Lenting	Algemeen directeur tot 1 augustus 2018 College van Bestuur vanaf 1 augustus 2018	Vereniging
Dhr. W.D. Hulshof	Directeur	De Zaaier
Mevr. N.G. van Ooijen - van Breugel (vanaf 1 oktober 2018)	Directeur	d'Uylenborch
Dhr. C.A.M. Groenewegen	Directeur	't Kompas
Mevr. J. Wijnands - Westerlaken	Directeur	Het Fundament
Dhr. A.D. van Ooijen (tot 1 mei 2018)	Directeur	De Ark
Dhr. P. Zellenrath (vanaf 1 mei 2018)	Directeur	De Ark
Mevr. C. Verschoor - van As	Directeur	De Sprankel
Dhr. A.D. van Ooijen (tot 1 september 2017)	Directeur	Het Bakken
Dhr. R.A.G. van der Kruk (tot 1 mei 2018)	Waarnemend directeur	Het Bakken
Dhr. J.A. Nieuwkoop (vanaf 1 mei 2018)	Directeur	Het Bakken
Mevr. A.H. Schermers - van Elderen	Directeur	Waardhuizen
Mevr. G.C. van Woerkom	Directeur	Eben Haëzer
Dhr. G.W. Sterk	Directeur	De Parel

Organogram

In respectievelijk het Bestuurs- en toezichtreglement en het Reglement directeuren en directieberaad zijn de verantwoordelijkheden van bestuur en management beschreven. Iedere schooldirecteur is integraal verantwoordelijk voor de eigen school.

Leerlingaantallen

Het aantal leerlingen van de scholen bedroeg per 1 oktober:

Brinnr.	Naam school	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
04JF	De Zaaier	-	-	223	223	218	198	189
05NM	De Sprankel	30	37	46	50	50	46	51
08BK	Het Baken	292	306	301	317	331	352	357
09UJ	't Kompas	289	287	266	265	251	235	227
04VV	De VerreKijker	32	41	39	44	45	48	47
05AY	De Ark	50	49	52	46	41	41	35
06OW	Het Fundament	183	172	175	158	147	153	150
06WN	Eben Haëzer	-	-	-	223	215	201	189
04TK	De Parel	-	-	-	-	265	264	263
07JC	d'Uylenborch							229
	Totaal	876	892	1102	1326	1563	1538	1737

Wat de leerlingenprognose betreft, wordt in de komende jaren voor het totaal een lichte daling verwacht.

De opheffingsnorm van de gemeente Werkendam is	79
Idem gemeente Aalburg	Genderen 107
Idem gemeente Aalburg	Meeuwen 31
Idem gemeente Woudrichem	71

1.4 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid

Kernactiviteiten

Zoals in de statuten omschreven stelt de Vereniging zich ten doel werkzaam te zijn tot oprichting en instandhouding van scholen voor protestants-christelijk primair onderwijs in het Land van Heusden en Altena in overeenstemming met haar grondslag, zoals omschreven in artikel 3 van de statuten.

De Vereniging streeft naar het in stand houden van minimaal één lespunt voor protestants-christelijk primair onderwijs in de kernen, waarbij elk lespunt zoveel mogelijk vrijheid krijgt om binnen de kaders van de Vereniging haar eigen schoolcultuur te realiseren. De Vereniging beoogt niet het maken van winst.

November en december 2017 heeft de inspectie bij De Stroming een vierjaarlijks onderzoek bestuur en scholen uitgevoerd. De rapportage is in 2018 gereed gekomen. De herstelopdracht is dat kwaliteitszorg en verantwoording en dialoog beter moeten. Hieraan is in 2018 doelgericht gewerkt.

Belangrijkste kenmerken van het gevoerde beleid in 2018

Een belangrijk kenmerk van het financiële beleid binnen de Vereniging is, dat de lumpsumvergoeding en de vergoeding voor materiële instandhouding per jaar voldoende moet zijn voor de financiering van het totale onderwijsproces inclusief de personele en huisvestingskosten. Projectsubsidies dienen te worden uitgegeven voor het doel waarvoor

ze worden verstrekt. Dat laatste hoeft binnen lumpsumfinanciering niet vanzelfsprekend te zijn, maar is wel het streven van het bestuur.

Iedere school is een financiële eenheid. De materiële- en lumpsumvergoeding wordt berekend per school en uitgekeerd per bestuur. Bij het opstellen van de begrotingen wordt rekening gehouden met de per school berekende vergoeding. Voor wat betreft de personele formatie per school wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

Kalenderjaar 2018 stond in het teken van verdergaande integratie van de nieuw aangesloten scholen en de voorbereiding van de fusie met d'Uylenborch Almkerk en De Regenboog Nieuwendijk.

Met betrekking tot huisvesting was het zeer verheugend dat na alle vertraging 't Kompas Werkendam in maart 2018 de prachtige nieuwe school heeft betrokken in multifunctionele accommodatie Vlechtwerk, samen met een openbare basisschool, kinderopvang, bibliotheek en het dorpshuis.

Daarnaast is in 2017 gestart met de renovatie van een school, cbs Waardhuizen. Deze renovatie, geheel in eigen beheer door ouders gerealiseerd, heeft geleid tot de feestelijke heropening in september 2018 waarbij ook de nieuwe naam werd onthuld: cbs De VerreKijker. Een school wacht met smart op renovatie of nieuwbouw: Het Fundament. Deze school heeft veel last van lekkages. In het Integraal Huisvestingsplan dat gemeente Aalburg najaar 2018 heeft vastgesteld wordt nieuwbouw voor Het Fundament met de hoogste prioriteit geadviseerd.

Op personeelsgebied was 2018 een jaar waar De Stroming moeite had met het vinden van vervangers. De eigen flexibele schil was een goede greep, maar ook de collega's in de flexibele schil konden niet de complete vervangingsbehoefte voor hun rekening nemen. Daarnaast blijkt het steeds moeilijker geschikte directeuren te vinden. Desalniettemin is op Het Baken en op De Ark per 1 mei 2018 een nieuwe directeur gestart.

Op het gebied van kwaliteitszorg hebben we geïnvesteerd in het Werken met Kwaliteit (WMK). Dit heeft bijgedragen aan het realiseren van de herstelopdracht die de Inspectie van het Onderwijs ons had opgedragen.

Bestuurlijk stond 2018 in het teken van de verdere voorbereiding en implementatie van een nieuw bestuursmodel. Hierbij zijn zorgvuldige wervings- en selectieprocedures uitgevoerd voor het benoemen van een College van Bestuur en een Raad van Toezicht. Zie verder in hoofdstuk 2.

Een schets van de scholen:

cbs 'De Zaaier'

De school telde op 1 oktober 2018 190 leerlingen. We zijn vergeleken met 1 oktober 2017 (198 leerlingen) iets gedaald in leerlingaantal. Binnen onze school zijn er 17 leerkrachten, twee onderwijsassistenten, een intern begeleider, twee teamleiders en een directeur aanwezig. In verband met het vertrek van de directeur aan het einde van dit kalender zal er in het kalenderjaar 2019 een procedure gestart worden voor vinden van een nieuwe directeur. Het aantal personeelsleden is zo goed als gelijk gebleven. Ook in 2018 hebben we aan verschillende PABO studenten en studenten die de opleiding Onderwijsassistent volgen een stageplaats geboden. Het aantal studenten verschilt per schooljaar.

Het woord 'SUPER' (samen, uniek, plezier, eerlijk en respect) staat centraal in onze school. Hierin hebben wij onze waarden vastgelegd. Op sociaal emotioneel gebied werken wij met de kanjertraining. Alle leerkrachten binnen de school zijn hiervoor gecertificeerd. De kanjertraining sluit mooi aan bij het woord 'SUPER'.

De onderwijskundige ontwikkelingen die we in 2017 hebben ingezet hebben we in 2018 voortgezet. Dit jaar zijn we gestart met de gezamenlijke scholing 'Krachtige lessen' door

Rianda Heintz (CED-groep). Tijdens deze scholing staat het didactisch handelen van de leerkracht centraal. Op het gebied van ICT hebben wij een ontwikkeling doorgemaakt d.m.v. de overstap naar Cloudwise en de aanschaf van Chromebooks. Met het team hebben wij ook scholing gevolgd op het gebied van hoogbegaafdheid (door Novilo). Een aantal collega's heeft ook nog individuele cursussen gevolgd. We hebben ons georiënteerd op een nieuwe technisch leesmethode. Met elkaar hebben we besloten dat we tot op heden geen methode hebben kunnen vinden die aansluit bij onze school. Komend kalenderjaar gaan wij ons verder oriënteren op de nieuwste versie van Estafette. De door de overheid beschikbaar gestelde werkdrukmiddelen zijn in overleg met de collega's ingezet. Op voorstel van de collega's zijn deze middelen ingezet voor: extra handen in de klas en levelwerk. Aan het eind van schooljaar 2018/2019 zullen wij dit met het team evalueren en bijstellen.

Nieuw dit jaar was het voeren van de POP-gesprekken door de teamleiders. Voorgaand werd dit gedaan door de directeur. Alle leerkrachten hebben een persoonlijk ontwikkelpunt geformuleerd en zijn hiermee gedurende het cursusjaar aan de slag gegaan. Daarnaast heeft er ook collegiale consultatie plaatsgevonden. Van elkaar leren staat hierbij centraal. Dit komt ten goede aan het lesgeven en de leerlingen.

Het ziekteverzuim binnen de school kent zijn pieken en dalen. Gelukkig hebben we geen groepen naar huis hoeven sturen en hebben we het met invallers of collega's op kunnen lossen.

Afgelopen jaar is de riolering onder de school aangepakt. Door verzakking werkt de afvoer helaas niet altijd goed en hebben we soms last van verstoppingen. Op het schoolplein komt dit probleem ook naar voren. Dit zal tijdens het volgende kalenderjaar aangepakt gaan worden.

cbs De Sprankel

De school is één van de twee basisscholen in de woonkern Dussen. De Sprankel is sinds 8 mei 2017 gevestigd in een multifunctioneel gebouw samen met partners uit de eerste kring. We beschikken over een goed en modern gebouw met vele mogelijkheden. De school is qua personeel en leerlingen behoorlijk stabiel. Zo blijft ons leerlingaantal rond de 50 leerlingen. Onze intern begeleider is op één school gaan werken. We hebben deze vacature ingevuld met een intern begeleider van een andere school binnen de vereniging. Er is één leerkracht benoemd in een LB- functie voor het gebruik van ICT om de juiste data te kunnen verzamelen voor analyse. Hiertoe is zij per augustus gestart met de opleiding tot intern begeleider. Onze school heeft door gebruik te maken van de extra werkdrukmiddelen gekozen voor het werken in een twee combinatiegroep zodat er heel 2018 in vier groepen is gewerkt. Onze stagiaire heeft in juni 2018 haar diploma behaald en is parttime bij ons blijven werken vanaf augustus 2018. Onze resultaten liggen op het niveau van wat we verwachten van de kinderen. Zo was onze eindcito met 535 boven het landelijk gemiddelde. We hebben in de groepen vooral aandacht besteed aan het klassenmanagement met het effectieve directe instructiemodel in samenwerking met maken van lessen in Prowise. Ook was 2018 het jaar van de veiligheid. We werken met WMK voor het volgen van onze veiligheid voor leerlingen, ouders en personeel. Ook het veiligheidsplan is een punt van aandacht geweest in combinatie met de nieuwe wet AVG. Binnen de groepen volgen we de kinderen via ZIEN. De lessen voor veiligheid worden gegeven met de kanjertraining. Twee leerkrachten zijn de cursus gaan volgen om deze lessen ook in de groep te mogen geven.

Op ICT gebied is er een nieuw logo ontworpen en zijn de nieuwe websites in de lucht gegaan. Er is een werkgroep samengesteld om te komen tot een nieuwe wereldoriëntatie methode. Dat heeft geresulteerd in een alles in één methode welke geheel digitaal is. Hiervoor was het noodzakelijk dat alle leerlingen van groep 7-8 een eigen Chromebook tot hun beschikking hebben. Ook zijn er cursussen gevolgd voor het maken van een nieuw schoolplan voor 2019. Stromingsbreed zijn er stappen gezet door het oprichten van een bovenschoolse talentgroep. Hierdoor komen we nog beter bij onze visie; Sprankelend onderwijs voor ieder kind. Financieel zijn we een gezonde school waar we open staan voor verbeteringen en veranderingen. We hebben ieder kwartaal met onze algemeen directeur overleg waarbij we komen tot een goede afstemming op financieel en materieel en personeel gebied.

cbs Het Baken

Het Baken is een van de twee scholen van De Stroming binnen het dorp Werkendam. In het kalenderjaar 2018 mochten we op CBS Het Baken diverse nieuwe teamleden welkom heten. Naast een nieuwe directeur, in de persoon van Johan Nieuwkoop, werd het team versterkt met nieuwe leerkrachten, onderwijsassistenten (vanuit werkdrukmiddelen), een vakleerkracht gym voor groep 3 en 4 (ook vanuit werkdrukmiddelen) en een administratief medewerker. In totaal bestaat het enthousiaste team van Het Baken op dit moment uit 38 teamleden. Aan het eind van het schooljaar 2017-2018 namen we afscheid van juf Marjan Verhagen die, na vele jaren trouwe dienst, met pensioen ging. Het Baken maakt de laatste jaren een sterke groei van het leerlingenaantal door. Op 1 oktober 2018 hadden we 357 leerlingen op Het Baken. De verwachting is dat het leerlingenaantal de komende tijd zal stabiliseren rond de 350 leerlingen en dat er weer groei gaat komen als de nieuwe woonwijk in de Werkense polder gerealiseerd wordt. In het schooljaar 2017-2018 hadden we 16 groepen. In het schooljaar 2018-2019 draaien we met 17 groepen. Op dit moment zijn er dus opnieuw te weinig lokalen in het schoolgebouw, waardoor we genoodzaakt zijn om een groep in het gebouw van SamSam (Trema), dat tegenover de school staat, onder te brengen. Daarnaast heeft de Leerpleingroep (meer- en hoogbegaafden) opnieuw haar onderkomen in de Biesboschkerk moeten krijgen. Naast deze externe onderkomens zijn er ook twee groepen die binnen het schoolgebouw in het handvaardigheidslokaal en het speellokaal hun intrek hebben genomen. De hoop is om met de gemeente overeen te komen om op korte termijn tot permanente aanbouw over te kunnen gaan. In 2018 heeft hierover meerdere malen overleg plaatsgevonden met beleidsmedewerkers Onderwijs en de wethouder die Onderwijs in zijn portefeuille had. Inmiddels is een officiële aanvraag uitbreiding huisvesting bij de nieuwe gemeente Altena ingediend. Tijdens het kalenderjaar 2018 is ook weer van diverse gastprojecten, gastlessen e.d. gebruik gemaakt. Op gebied van cultuur, natuuronderwijs en geschiedenis zijn diverse excursies uitgezet en ook op het gebied van weerbaarheid, cultuur, sport zijn diverse activiteiten georganiseerd. Te noemen zijn bijvoorbeeld: Project LEV, bezoek aan het gemeentehuis, bezoek Kamp Vught, Culturele excursies, gastles Romeinse soldaat en theater- of poppenvoorstellingen. Onderwijskundig is in 2018 ingezet op: *Traject Visie en Missie: Met het gehele team van het Baken doorlopen we, onder begeleiding van sSprong, een traject waarin een gezamenlijk gedragen visie en missie worden opgesteld en er stippen op de horizon geplaatst worden: Waar staat Het Baken voor en waar gaan we de komende jaren naartoe werken en waarom willen we dit? *ICT: Teamleden hebben trainingen gevolgd die gegeven worden door onze eigen ICT-ers.

Er is geïnvesteerd in een aantal nieuwe digiborden en een aanvulling op de Chromebooks voor leerlingen. In groep 7 en 8 is gestart met het digitaal verwerken van reken- en taalopdrachten op het Chromebook. Na de zomervakantie is de Parro-app ingevoerd; via deze app vindt een deel van de communicatie richting ouders plaats. *Basisontwikkeling en KIJK: De teamleden uit de kleuterbouw werden verder geschoold in het werken vanuit Basisontwikkeling en het observeren en begrijpen vanuit KIJK! De scholing wordt gegeven door een begeleider vanuit Driestar Educatief. *Kanjor: Een aantal teamleden volgde in 2018 de Basis cursus of vervolgtraining van Kanjer (sociaal- emotionele ontwikkeling). Hierdoor zijn alle teamleden getraind in het werken vanuit de uitgangspunten en de taal van Kanjer. *Eigenaarschap bij leerlingen: Met het team is nagedacht over het ontwikkelen van meer eigenaarschap bij de leerlingen binnen onze school. De eerste stap zal zijn dat de leerlingen uit groep 5-8 aanwezig mogen zijn bij de rapportgesprekken en hier ook actief aan zullen deelnemen. *LeerwerkGemeenschap muziek: Een deel van de teamleden onderzoekt binnen de LeerwerkGemeenschap Muziek welke plaats het muziekonderwijs de komende jaren gaat krijgen binnen Het Baken. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het voorjaar van 2019 verwacht.

*Collegiale consultaties: Alle leerkrachten van Het Baken hebben, aan de hand van een kijkvraag, een bezoek gebracht aan een andere leerkracht. Vervolgens volgde een nabespreking. Op deze manier leren we met en van elkaar. *Nascholing: Diverse teamleden volgden nog diverse cursussen/trainingen op eigen initiatief. De opgedane kennis en vaardigheden vanuit deze nascholing worden gedeeld tijdens teamoverleggen. De eind- en tussenopbrengsten van het Baken liggen op een goed/voldoende niveau liggen en we zien dat deze trend zich voortzet. We doen ons best om deze te borgen c.q. te verhogen. In 2019 zal er daarom extra aandacht zijn voor het voortgezet technisch lezen in combinatie met leesbeleving.

cbs Eben Haëzer

De Eben Haëzer is één van de twee basisscholen in de kern Woudrichem. Net buiten de kern ligt nog een basisschool. Een peutergroep van Stichting Kinderopvang "BuitenGewoon" is twee dagdelen in ons gebouw gehuisvest. Prettig om voorschoolse collega's in ons gebouw te hebben en hopen zo automatisch meer kinderen doorstromen naar onze school.

De school telde op de teldatum 1 oktober 2018 - 188 leerlingen. Dat is minder dan vorig jaar, toen hadden we 201 lln. op de teldatum. De prognoses, destijds opgesteld door Verus, laten deze daling ook zien. Wij hebben te maken met krimp van de bevolking in Woudrichem. In augustus 2018 zijn de leerlingen verdeeld over 8 groepen.

Onderwijskundig gezien is onze aandacht onder andere uitgegaan naar:

Cultuurontwikkeling. Wij zijn een volgschool 'Cultuur met Kwaliteit' dat wil zeggen dat wij subsidies krijgen bij bepaalde cultuuractiviteiten. Schoolbreed volgen wij onze doorgaande leerlijn t.a.v. de cultuurlessen uitgaande van onze methode "Uit de kunst". Het is duidelijk zichtbaar in school. Alle leerlingen bezoeken musea, volgen workshops en gastlessen. Groep 5 volgt speciale muzieklessen en de leerlingen van groep 6 vormden enkele weken een blazersklas plus een optreden voor ouders en verzorgers.

Meer bewust bezig zijn met het vakgebied "Begrijpend lezen", uitgaande van de strategieën. Daarvoor is het niet noodzakelijk een methode te gebruiken. Zaakvakken en interessante artikelen worden ingezet voor het vak "Begrijpend lezen".

'Van en met elkaar leren', is een terugkerend en belangrijk item ten aanzien van de ontwikkeling binnen het team. Leerkrachten geven onderling hun kennis door aan collega's. Op studiedagen/ team en bouwoverleggen wordt de kennis gedeeld. Er

wordt steeds meer gebruik gemaakt van coöperatieve werkvormen in de groepen. Intern scholingstraject is "Leren zichtbaar maken". Leerlingen betrekken bij hun eigen leerontwikkeling en eigenaarschap ontwikkelen.

Een leerkracht volgt de studie 'Onderwijswetenschappen' meerdere collega's volgen cursussen op het gebied van: rekenen/ leren zichtbaar maken/ eigenaarschap/ teach like a champion.

Scholingstraject teambreed, invoeren en leren werken met het signaleringssysteem ZIEN. Dit is een traject voor meerdere jaren. Welbevinden en betrokkenheid zijn de belangrijkste onderleggers om tot presteren te komen. Groepsdynamiek en sociale veiligheid wordt aan de hand van vragen gemeten. Leerlingen vullen vragenlijsten in op het gebied van sociale vaardigheid en veiligheid. Het is een zeer belangrijk scholingstraject wat zeker tijd nodig heeft om de ZIEN-taal te beheersen en in ons dagelijks handelen in te zetten. Deze scholing wordt door een professional gegeven. Interne scholing door ICT'er over werken met Prowise presenter. Alle groepen maken gebruik van de tablets ter ondersteuning van de lessen.

De opbrengsten van de centrale eindtoets 2018 lag op een voldoende niveau.

Personeel

Het team van de Eben Haëzer bestaat uit 17 mensen. Het management bestaat uit 2 teamleiders en een directeur. Eerste deel van het jaar hebben wij te maken gehad met langdurige ziekte van een leerkracht. Daardoor was in meerdere groepen tijdelijke vervanging nodig. Eind van het schooljaar, juli 2018, hebben we afscheid genomen van 1 leerkracht.

Twee leerkrachten hebben bij Penta Nova hun scholing voor teamleider met succes afgerond.

Stagiaires

Wij hebben stagiaires vanuit de Marnix Academie, Da Vinci college uit Gorinchem en Vitalis uit Breda.

Vrijwilliger

Voor klein onderhoud is er elke woensdagmorgen een vrijwilliger aanwezig. Hij repareert bepaalde zaken en verzorgd o.a. het kopieerwerk voor de leerkracht.

Punt van zorg. Op onze school zitten veel leerlingen met een Syrische en Eritrese achtergrond het zijn onze nieuwkomers. De groep groeit omdat zusjes en broertje inmiddels ook naar school komen. Spontaan taalgebruik verloopt redelijk maar taalbegrip verloopt moeizaam. Op sociaal emotioneel gebied zien wij, en ervaren wij, steeds meer problemen. Zekere deskundigheid is noodzakelijk om dit in goede banen te leiden.

Voor de extra begeleiding van nieuwkomers hebben wij afgelopen augustus (2018) een onderwijsassistente voor 4 dagen ingezet. Zij volgt de Stromingsbrede ondersteuning voor nieuwkomers en alle andere interne scholing.

Onderhoud

Ons mooie en ruime gebouw vraagt zeker onderhoud. Afgelopen zomer is er flink geïnvesteerd om de gangen een facelift te geven. De muren zijn fris wit geschilderd. Zorg is er rond de centrale verwarming afgelopen jaar zijn er sterk verouderde buizen vernieuwd. Er is zeker sprake van een gezonde concurrentie daarbij speelt een goed onderhouden en aantrekkelijk gebouw ook een rol.

De tuin is tot augustus 2018 onderhouden door een tuinman die het werk vrijwillig deed. Vanaf augustus is er een tuinbedrijf die 2x in het jaar de tuin groot onderhoud geeft. Voor klein onderhoud in de tuin zorgt onze vaste vrijwilliger op de woensdagochtend.

cbs 't Kompas

Bijzondere omstandigheden.

CBS 't Kompas is in 2018 verhuisd naar een nieuw gebouw. Het 5-gelijke dagenmodel is sinds het schooljaar 2017-2018 ingevoerd. Elke dag start om 8.25 uur en duurt tot 14.00

uur. De leerlingen van groep 3-8 gaan een kwartier met elkaar naar buiten alvorens er met elkaar gegeten wordt bij de eigen groepsleerkracht. De gymlessen worden gegeven door vakleerkrachten gym (via Bart, Sportfunctionarissen Gemeente Werkendam). Personeel In totaal werkten er 24 personeelsleden op 't Kompas. Er waren 2 teamleiders en 2 intern begeleiders werkzaam in 2018. Onder de personeelsleden werkt er ook een Remedial Teacher en een collega die met Nieuwkomers werkt. Daarnaast is er voor een arrangement van een leerling uit groep 1 een collega aangesteld die deze leerling begeleidt. Vanwege ziekte van de directeur was voor hem in de laatste maanden van het jaar een interim directeur aangesteld. In september is een sollicitatieprocedure gestart voor het aanstellen van een nieuwe directeur. Deze procedure is succesvol verlopen, waardoor er in het nieuwe kalenderjaar met een nieuwe directeur gestart kan worden. Er is na de zomervakantie afscheid genomen van een collega. Voor de kerstvakantie was een andere collega 40 jaar werkzaam in het onderwijs.

Leerlingenaantal

Op 1 oktober 2018 had onze school 227 leerlingen. Waarvan 11 leerlingen met een gewicht van 1,3 en 30 leerlingen met een gewicht van 0,3.

Opbrengsten/resultaten

De opbrengsten op het gebied van rekenen vragen om verbetering. Daarop wordt een verbeterplan ingezet. Op de andere gebieden scoort de school volgens verwachting. De inspectie beoordeelt de school als voldoende kwaliteit. Alle groepen werken met de 3.0 toetsen van CITO LOVS.

Pedagogisch-didactisch handelen

Op dit gebied is geen verandering ingevoerd of zijn geen vragenlijsten uitgezet. De school werkt met het zogenaamde leerstofjaarklassensysteem.

Op CBS 't Kompas wordt gewerkt volgens de aanpak van PBS (Positive Behaviour Support). Vanuit een positieve aanpak ontstaat er een fijne sfeer binnen de school. Het schooljaar 2018-2019 wordt er gestart vanuit het boekje 'De gouden werken' (Boaz Bijleveld).

Een goed begin is het halve werk. Dit geldt zeker voor de groepsvorming aan het begin van het schooljaar. Het groepsvormingsproces begint na een vakantie weer helemaal opnieuw: de leerlingen verkennen elkaar, de leerkracht en de regels. De eerste weken van het schooljaar zijn daarom heel belangrijk voor het creëren van een goed pedagogisch klimaat in de klas. Op deze school worden de 'Gouden Weken' ingezet om een goede basis voor een fijne sfeer te leggen. Na iedere vakantie wordt dit weer aangehaald.

Nascholing en professionalisering

Verschillende leerkrachten volgden een cursus bij de Regio Academie. Het team heeft een eerste cursusbijeenkomst (van 3) gehad op het gebied van (hoog)begaafdheid. Deze cursus werd verzorgd door Novilo en heeft als doel om de basisvaardigheden op dit gebied per leerkracht te vergroten met behalen van niveau 3 in 2020. Teamscholing vond plaats op het gebied van rekenen. Hierbij stond invoering van het zogenaamde drieslagmodel centraal. Deze cursus werd gegeven door eigen mensen uit het team: de intern begeleiders en onze remedial teacher. In oktober was er een Inspiratiedag vanuit de Stroming waaraan de teamleden hebben deelgenomen. Leren van elkaar stond centraal bij verschillende workshops waaruit gekozen kon worden.

Er is een start gemaakt met muzieklessen binnen de school. De muziekschool ondersteunt en coacht alle collega's een aantal keer tijdens de muzieklessen. Op deze manier leren de collega's hoe ze op een aansprekende manier de nieuwe methode '123Zing' in kunnen

zetten. Er is vanuit de commissie missie/visie een start gemaakt met visievorming over de inzet van het leerplein o.l.v. Marianne Soeters (Animaz). Na de eerste sessie is er besloten (toen bekend werd dat de huidige directeur zou gaan stoppen) om dit traject tijdelijk te bevriezen, zodat ook de nieuwe directeur hierover mee kan denken.

Financiën

Er is een flink tekort op de begroting van 't Kompas ontstaan. Met name op het gebied van personeelsinzet.

Huisvesting

In 2018 is de school verhuisd naar een nieuw gebouw, 'Vlechtwerk'. Een MFA aan de Hooftlanden 1 in Werkendam. Daarin participeren ook andere gebruikers: kinderopvang, Sovak, dorps huis, bibliotheek, sporthal, openbaar onderwijs, Limonadebrigade (Trema). Er is regelmatig beheerdersoverleg binnen Vlechtwerk. Een orgaan waar alle gebruikers hun vragen/opmerkingen/afspraken op elkaar af kunnen stemmen. Samen met de openbare basisschool (Burgemeester Sigmondschool) die ook in Vlechtwerk gevestigd is, zijn de Koningsspelen en de aankomst van Sinterklaas gevierd.

De school heeft een boven- en benedenverdieping. Bijzonder zijn de leerpleinen waaraan de lokalen grenzen. Ieder lokaal heeft een glazen schuifwand i.p.v. een deur. Hierdoor komen de kinderen binnen, maar hiervandaan is er ook vanuit ieder lokaal toezicht op het leerplein. Voor schooltijd (8.10 uur) en na schooltijd (14.15 uur) is er een tijd van ontmoeting voor het team in de personeelskamer.

cbs De VerreKijker

Renovatie en feestelijke opening

Op 15 september 2018 hebben we onze prachtig gerenoveerde basisschool feestelijk heropend. Deze renovatie heeft plaatsgevonden verspreid over twee jaar, terwijl de school gewoon open is gebleven. Tijdens de schoolvakanties en in bijna alle weekenden is er door veel ouders en plaatselijke ondernemers keihard gewerkt. Voor ouders, de leerlingen en de leerkrachten was dit best een intensieve periode, maar het resultaat mag er ook zijn.

Minister Carola Schouten heeft samen met wethouder Renze Bergsma d.m.v. het onthullen van ons nieuwe logo en nieuwe naam, de school heropend. Onze school is weer helemaal aangepast aan de visie van onze school, waarbij we zoveel mogelijk willen aansluiten bij de onderwijsbehoeften van alle leerlingen.

Met de renovatie is het gebouw nog effectiever in te zetten en is het bestuurskantoor van De Stroming voortaan gehuisvest in ons schoolgebouw.

Personeel

Eén collega heeft haar 25 jarig jubileum gevierd met een Circusvoorstelling en feest voor ouders en leerlingen. Zij is na de schoolvakantie werkzaam op de Zaaier in Andel. Een andere collega was 40 jaar leerkracht.

We hebben vanuit de werkdrukmiddelen in combinatie met geld voor de uitvoering van zorgarrangementen twee onderwijsassistenten benoemd.

Leerlingenaantal

Ondanks een aantal verhuizingen mochten er ook nieuwe leerlingen worden ingeschreven. Op de teldatum van 1 oktober 2018 waren er 47 leerlingen ingeschreven. Gedurende dit schooljaar zullen we doorgroeien naar 54 leerlingen.

Opbrengsten

Zoals al vele jaren op rij scoorden we in 2018 weer boven de inspectienorm en boven het landelijk gemiddelde. Ons gemiddelde van de eindtoets zat op 538,8 tegenover een landelijk gemiddelde van 535,1.

Pedagogisch didactisch handelen

We zijn dit jaar verder gegaan met de implementatie van ons volgsysteem voor sociaal

emotioneel leren: ZIEN. We voeren ieder jaar kindgesprekken en een ouderkindvertelgesprek.

Nascholing en professionalisering

Als schoolteam zijn we gestart met de cursus Kansrijke Combinatieklassen van Cedin. In deze cursus leren we bij de instructie verbindingen te maken tussen de verschillende jaargroepen en vanuit EDI (Expliciete Directe Instructie) een krachtige uitleg en geleide inoefening te realiseren.

Op het niveau van het Samenwerkingsverband hebben we afgesproken dat alle leerkrachten in staat moeten zijn om goed onderwijs te bieden aan kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn. Hiervoor volgen we samen met De Sprankel de cursussen van Novilo.

We zijn trots te vermelden dat we ook twee excellente leerkrachten in ons team hebben sinds 2018. Eén collega is specialist jonge kind en een andere collega is gespecialiseerd in gedrag en groepsdynamiek.

Financiën

Dankzij de werkdrukkiddelen, de kleine scholentoeslag en de bijdrage vanuit De Strooming lopen de uitgaven in de pas met de begroting. De schoolcollecte in Waardhuizen en Uitwijk heeft weer bijna 3000 euro opgebracht. Van dit bedrag hebben we nieuwe kleuterstoelen aangeschaft en extra Chromebooks.

cbs De Ark

De school is de enige onderwijsvoorziening in het dorp Meeuwen. Het dorp hoort bij de gemeente Altena (voorheen Aalburg). De school is gehuisvest in een gebouw met goede voorzieningen.

Personeel

Begin dit schooljaar hebben we een nieuwe collega mogen begroeten. In de loop van het schooljaar zijn er persoonlijke feestjes gevierd. Een collega is in het huwelijksbootje gestapt. Twee collega's mogen dit binnenkort gaan beleven. Een collega is bevallen van een prachtige zoon. Helaas hebben we ook te maken met ziekte en tegenslag. Gelukkig staan we in ons team voor elkaar klaar en proberen we elkaar te steunen waar nodig.

Persoonlijk is dit mijn eerste volledige schooljaar als directeur. Een leerzaam jaar. Het is mooi om te zien, dat we samen 'de Ark' in beweging willen houden en de wind in de zeilen willen hebben. Op weg naar de stip op de horizon.

Het tevredenheidsonderzoek onder het personeel is in de maanden februari/maart afgenomen. Er is hoog gescoord (ruim 80%).

Onderwijskundig hebben we ook niet stilgezeten. We zijn geschoold in de nieuwe ICT omgeving (Cloudwise), we volgen een Novilo training op het gebied van hoogbegaafdheid en we volgen de Kanjertraining. Een collega volgt een opleiding tot leescoördinator (Open Boek 2.0). De directeur volgt een opleiding tot schoolleider (basisbekwaam bij Penta Nova). En tenslotte verdiepen we ons in ons aanbod op het gebied van thematisch onderwijs (met name op de middagen).

Leerlingen

Wij mogen elke dag onderwijs verzorgen aan ongeveer 40 kinderen. De komende jaren zal ons leerlingenaantal licht toenemen. We hopen te kunnen groeien naar een school met ongeveer 50 leerlingen. Dit jaar hebben we een kleine uitstroom naar het VO (2 leerlingen). De instroom bij de kleuters was ruim hoger dan de uitstroom. Helaas hebben we ook te maken met zij uitstroom door verhuizingen. Daar staan weinig instromers tegenover. We hebben geen verwijzingen naar SBO en SO gehad dit jaar.

Er zijn weinig tot geen nieuwbouwplannen in ons dorp. De meeste woningen die te koop stonden, zijn inmiddels verkocht. De nieuwe bewoners hebben geen kinderen in de basisschoolleeftijden.

Het tevredenheidsonderzoek onder de kinderen is in de maanden februari/maart afgenomen. Er is hoog gescoord (ruim 80%).

Opbrengsten

Voor de vierde keer op rij mochten we een mooie (Cito) Eindscore neerzetten. Deze score lag net boven het landelijke gemiddelde. Ook voor 2019 verwachten we een mooie eindscore te gaan behalen. Al is het moeilijk om conclusies aan deze score te verbinden. Groep 8 telt namelijk maar twee leerlingen.

Schoolontwikkelingen

Het schooljaar 2018-2019 was een jaar waarin ontwikkeling voorop stond. We sloten vorig schooljaar af met een dakrenovatie en we begonnen het nieuwe schooljaar met een verbouwing van de schoolbibliotheek. Kort daarna werd een nieuw logo in gebruik genomen, vervolgens werd het dak voorzien van 33 zonnepanelen. In dezelfde week werd de nieuwe website gelanceerd en tenslotte werd er een begin gemaakt met de verbouwing van het schoolplein. Kortom: positieve ontwikkelingen die bijdragen aan de ontwikkeling van leerlingen, aan de PR van de school, en de duurzaamheid van het gebouw.

Het schoolplan 2018-2019 is het laatste jaar van het huidige schoolplan. Binnen het DB (directieberaad) en de 11 afzonderlijke teams wordt er gewerkt aan een nieuw schoolplan (2019- 2023).

Financiën

Er is in 2018 meer uitgegeven dan begroot. Dit is o.a. te wijten aan:

- dubbele lasten Ark (overgangsperiode directiewisseling)
- onvolledige dekking (van salarisverhoging) door de overheid
- meerkosten salariskosten OOP (opslagfactor is niet meegerekend)
- fulltime directeur in dienst (incl. opleiding tot schoolleider)
- hoge licentiekosten en ICT investeringen.

Ouders

De ouderbetrokkenheid is hoog. De gespreksavonden worden door iedereen bezocht. Bij een vaste groep ouders vinden we ook de bereidheid om te helpen bij allerlei activiteiten.

We hebben wel moeite om de TSO te bemensen.

Het tevredenheidsonderzoek onder de ouders is in de maanden februari/maart afgenomen.

Er is hoog gescoord (ruim 80%).

cns d'Uylenborch

Algemeen:

Op 1 oktober 2018 heeft ook cns d'Uylenborch zich aangesloten bij De Stroming en is daarmee de Vereniging voor Christelijk Nationaal Onderwijs te Almkerk opgeheven.

Personeel en organisatie:

Het team van d'Uylenborch bestaat uit 24 personeelsleden. Zestien leerkrachten, twee intern begeleiders, vijf onderwijsondersteuners (drie onderwijsassistenten en twee schoonmakers) en één directeur. De directeur vormt samen met de teamleider onderbouw en teamleider bovenbouw het managementteam.

Als gevolg van demografische krimp zien wij het leerlingenaantal de afgelopen jaren dalen. In schooljaar 2018/2019 werken wij met tien groepen. In schooljaar 2019/2020 zullen wij, vanwege de krimp, met negen groepen gaan werken. Daarnaast hebben wij op vier ochtenden in de week een hulpklas, een plusklas in de bovenbouw voor één dagdeel, een Acadin-groep voor één dagdeel en de ontdekkers-groep in de onderbouw voor één dagdeel. De trend van daling lijkt in 2020 zijn dieptepunt te bereiken. Door de daling in het leerlingenaantal zien wij onderbouwgroepen met gemiddeld 20 leerlingen ontstaan. De bovenbouwgroepen hebben gemiddeld 27 leerlingen.

In de groepen 7 en 8 zijn we in augustus 2018 begonnen met het digitaal verwerken van de rekenstof. De leerlingen in deze groepen werken tijdens de rekenles op hun Chromebook met de methode Wereld in Getallen.

In november 2018 heeft er een informatieavond op school plaatsgevonden over onderwijstijden. Ouders en teamleden werden o.a. geïnformeerd over verschillende onderwijstijden, wet -en regelgeving en de voor -en nadelen van de verschillende lesroosters. Op initiatief van de MR zal er in het voorjaar van 2019 een peiling onder de ouders worden uitgezet om te onderzoeken of er behoefte is aan een nieuw lesrooster.

Opbrengsten:

Om de opbrengsten goed in kaart te brengen nemen wij naast de methodegebonden toetsen ook tweemaal per jaar de toetsen van CITO af. De trendanalyses laten zien dat de eind- en tussenopbrengsten op een voldoende/goed niveau liggen. De probleemgebieden zijn duidelijk in kaart gebracht en bekend. In groep 8 wordt de landelijke eindtoets van CITO afgenomen. Resultaten van deze eindtoets van de afgelopen jaren laten scores boven het landelijk gemiddelde zien (met uitzondering van 2016).

Professionalisering

In 2018 zijn wij gestart met de teamtraining gericht op (hoog)begaafdenonderwijs. In schooljaar 2019/2020 wordt deze training met twee bijeenkomsten afgerond. Wij hopen door deze training (hoog)begaafdheid beter te kunnen signaleren en ons onderwijs nog beter te kunnen laten aansluiten bij de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. De teamleiders zijn in november 2018 gestart met de eenjarige post bachelor opleiding Leidinggeven voor bouwcoördinatoren in het PO. Een aantal teamleden volgt cursussen bij de Regio-Academie van Driegang. Eén collega heeft dit jaar de gymopleiding afgerond. Bij de start van schooljaar 2018/2019 zijn wij na een teamtraining in de zomer van 2018 overgestapt naar werken in de cloud met Cloudwise. Enkele collega's hebben naar aanleiding van deze overstap en de teamtraining nog een verdiepende cursus gevolgd. Daarnaast hebben wij als team in 2018 de professionalisering t.b.v. de B-licentie van Kanjer gevolgd.

Huisvesting

Op 20 februari 2018 heeft de gemeenteraad van de gemeente Woudrichem een principebesluit genomen om de brede school Almkerk op de locaties van basisschool De Almgaard en LTV Almkerk te realiseren. Naast onze school en basisschool De Almgaard, zullen ook kinderopvang HOPPAS, logopediepraktijk Mars en de bibliotheek een plek krijgen in de brede school. Eind 2018 is de aanbestedingsprocedure voor de architectenselectie gestart. De verwachting is dat er in 2020 gestart kan worden met de bouw van de brede school. In 2018 zijn de muren op de gangen in de gehele school opgeknapt door middel van schilderwerk.

cbs Het Fundament

Christelijke basisschool Het Fundament is de enige onderwijsvoorziening in Genderen. De school is gehuisvest in een ruim gebouw, maar de staat van het gebouw laat op sommige vlakken te wensen over. Zo is o.a. het dak van het gebouw slecht. Het Fundament heeft te maken met leegstand. In het afgelopen jaar hebben we onderzocht of het mogelijk was de school te renoveren en dan ook KDV Camelot in de school te huisvesten. De kosten hiervoor bleken de hoog. Vanuit het opgestelde IHP vanuit de gemeente Aalburg wordt nieuwbouw geadviseerd. Deze aanvraag is nu ingediend bij de gemeente Altena.

Onze school wordt bezocht door 150 leerlingen. Het leerlingaantal is nagenoeg gelijk gebleven in vergelijking met het aantal van vorig jaar.

Binnen het team heeft wat wisseling plaatsgevonden: één leerkracht is met pensioen gegaan en een andere leerkracht heeft een baan gevonden in de talentgroep van de Stroming. Er is een nieuwe leerkracht benoemd voor onze SLG en voor groep 1 is een startende leerkracht benoemd. We konden het afgelopen jaar met hetzelfde aantal groepen (7) blijven werken en 2 dagen onderwijs geven in de SLG. (speciale leergroep). Onderwijskundig hebben we ons het afgelopen jaar verder geschoold in de EDI aanpak in combinatie met spelling. De groepen 1 en 2 hebben zich georiënteerd op de Leerlijnen van het jonge kind. Dit heeft geresulteerd in een overstap van Kijk naar het nieuwe observatiesysteem. Ook is er voor groep 1 en 2 een nieuwe rapport gemaakt. In de groepen 5 t/m 8 hebben de zgn. LOL- (leerkracht-ouder-leerling) gesprekken plaatsgevonden. Vanuit de leerwerkgemeenschap "ouderbetrokkenheid" is een spel ontwikkeld en dit spel is ingezet voorafgaand aan de gesprekken. Er is zowel door ouders en leerlingen en leerkrachten zeer positief gereageerd op deze gesprekken en het spel. Na een pilot in groep 7 vorig jaar zijn we dit jaar in de groepen 5 t/m 8 digitaal gaan rekenen op de Chromebooks en worden de rekentoetsen door alle groepen digitaal gemaakt. Er worden mooie resultaten behaald. In de groepen 6 t/m 8 wordt klas doorbrekend gewerkt met DIA-tekst, als nieuwe methode voor begrijpend lezen. De CITO eindtoets scoorde iets boven het landelijk gemiddelde, net als de DIA toets, die nog extra gemaakt werd. We hebben de definitieve overstap gemaakt van CITO Eindtoets naar de DIA eindtoets en zal in april 2019 alleen nog de DIA Eindtoets worden gemaakt. Het lokaal bestuur is gewijzigd in een klankbordgroep ouders. (KGO). Het is voor de directeur fijn om over bepaalde zaken te kunnen overleggen met een oudergroep. Zij vergaderen 4x per jaar, gezamenlijk met de MR. Het Fundament heeft net als de andere scholen binnen de Stroming een vernieuwde website en een nieuw logo. De website zal vooral een informatieve site zijn, waar de ouders de informatie kunnen vinden die ze nodig hebben. Het nieuwe logo is enthousiast door ouders ontvangen. Een mooi, fris en kleurrijk logo, iets wat we als Fundament ook willen uitstralen.

cbs De Parel

In de afgelopen jaar is het leerlingenaantal nagenoeg gelijk gebleven aan het aantal van 2017. Op 1 oktober 2018 waren 263 leerlingen ingeschreven (op 1-10-2017: 264). De verwachting is dat het leerlingenaantal op 1 oktober 2019 ongeveer gelijk blijft (263). In de jaren daarna verlaten een aantal grote groepen de school en zal de daling inzetten. De onderwijskundige ontwikkelingen die we in 2017 hebben ingezet hebben we in 2018 voortgezet.

We nadrukkelijk gekozen voor de focus: EDI (Expliciete Directe Instructie), groepsdoorbrekend werken en ICT (inzet van Chromebooks). Deze aandacht heeft geresulteerd dat door de hele school gewerkt wordt aan het didactisch handelen van de leerkracht omdat schoolbreed op dat punt versterking nodig was. De (team)scholing van collega's heeft zich in het bijzonder op genoemde ontwikkelpunten gericht.

Een aantal collega's heeft individueel nog cursussen gevolgd.

De door de overheid beschikbaar gestelde werkdrukmiddelen zijn in overleg met de collega's ingezet.

Op voorstel van de collega's zijn deze middelen ingezet voor: vervanging van de groepsleerkracht waardoor deze administratieve taken kan uitvoeren en bijvoorbeeld

kindgesprekken kan voeren, vormgeven van NT2 klas, levelwerk. Er zijn verschillende evaluatiemomenten geweest en de collega's gaven aan tevreden te zijn met de inzet van de middelen.

De collegiale visitatie en intervisie hebben we in het afgelopen jaar ook voortgezet. De collega's hebben ook in het afgelopen jaar hun ontwikkelpunten (POP) gerelateerd aan de schoolontwikkeling. Hierdoor bewerk je met elkaar het spreken van dezelfde didactische taal en vaardigheden. Dat komt het lesgeven en de leerlingen ten goede.

Het aantal personeelsleden is nagenoeg gelijk gebleven. Ook in 2018 hebben we aan verschillende PABO studenten en studenten die de opleiding Onderwijsassistent volgen een stageplaats geboden. Het aantal studenten verschilt per schooljaar.

Het ziekteverzuim binnen de school kent zijn pieken en dalen. Ook de landelijke griepgolf gaat onze school niet voorbij. Gelukkig hebben we met (veel) extra inzet van eigen personeel de vervanging kunnen regelen.

We zijn blij met onze school. In warme periode van 2018 hebben we binnen de school weinig gemerkt van het warme weer buiten de school, dankzij het koelsysteem (airco).

Duidelijk is dat een goed binnenklimaat een positief effect heeft op de werk- en leerhouding van de kinderen en de collega's.

1.5 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact

In 2018 hebben de gemeenten Werkendam, Woudrichem en Aalburg voorbereidingen getroffen voor de gemeentelijke herindeling per 1 januari 2019. De drie gemeenten zijn op dat moment opgegaan in de nieuwe gemeente Altena. Alle scholen van De Stroming staan in de gemeente Altena.

1.6 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het "ondernemen".

De Stroming heeft in 2018 geen specifiek beleid gevoerd met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wel kan hier worden genoemd de grote aandacht die op alle niveaus bestaat voor de werkdruk. Samen met adviesbureau sSprong hebben we het in 2017 gestarte traject voortgezet in 2018. Doel was om alle collega's bevlogen aan het werk te houden in het onderwijs. Dit traject is gebaseerd op Job Demand Resources model van Bakker. Medio 2018 hebben we het traject afgerond.

2 Governance

2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance

Het bestuur van De Stroming heeft in 2018 vorm en inhoud gegeven aan het in 2017 genomen besluit over te gaan naar een nieuwe bestuursvorm: Het Raad van Toezicht / College van Bestuur model. Bij deze bestuursvorm zijn bestuur en toezicht niet alleen functioneel, maar ook organiek gescheiden. We zijn hierin begeleid door Marcel Bos van Scolix, die voor het juridisch aspect Kees de Bondt als adviseur meebracht. Effectuering van de nieuwe bestuursvorm vond per 1 augustus 2018 plaats. De Stroming blijft vooralsnog wel een vereniging.

2.2 Vermelding code goed bestuur

Heel kalenderjaar 2018 heeft De Stroming de code Goed Bestuur van de PO Raad gehanteerd.

2.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting

Er is geen sprake van afwijking van de hierboven genoemde code.

2.4 Horizontale verantwoording

Bestuur, directeuren en leerkrachten hebben allemaal een taak in het zichtbaar maken van hun resultaten en het afleggen van verantwoording hierover.

De Inspectie heeft het bestuur hiervoor een onvoldoende gegeven. De Stroming heeft in 2017 onvoldoende verantwoording afgelegd naar het oordeel van de Inspectie. Niet alle scholen hadden Vensters voor Verantwoording adequaat gevuld. Voor 2018 hebben we intern afgesproken Vensters voor Verantwoording meer te vullen. Alle scholen doen in hun schoolgids verslag van de opbrengsten: de scores op de Eindtoets worden weergegeven en ook wordt in tabelvorm aangegeven naar welke vormen van voortgezet onderwijs de leerlingen van groep 8 zijn gegaan.

De Stroming heeft in 2018, net zoals in voorgaande jaren, horizontaal verantwoording afgelegd aan de leden van de vereniging tijdens de algemene ledenvergadering (ALV) op 6 juni 2018.

3 Onderwijs

3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

In 2018 was er sprake van (lichte) krimp over het geheel van De Stroming. De verschillen tussen de scholen waren soms groot. Zo groeide Het Baken Werkendam nog steeds maar minder sterk en was de krimp op sommige scholen, zoals De Zaaier Andel en Eben Haëzer Woudrichem groter dan verwacht. De krimp op De Parel viel veel minder groot uit dan verwacht. Terugloop van leerlingenaantallen geeft op die scholen toch een zekere mate van spanning. Maar ook groei levert wel eens spanning op: Het Baken groeit uit haar jasje. Alle ruimtes worden volledig ingezet voor groepslokalen. Zo zijn het ICT-lokaal, het handenarbeidlokaal en de speelzaal al ingezet en benut de school een ruimte bij de kinderopvang en in de kerk; beide in dezelfde staat gelegen.

Daarnaast merken we meer en meer wat de effecten zijn van Passend Onderwijs voor het reguliere onderwijs. Zowel het aantal leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften neemt toe, als de specificiteit van (met name de gedrags-)vragen. We hebben veel meer ondersteuning ingezet, hetgeen grotendeels mogelijk werd gemaakt met de middelen die ontvangen werden van de samenwerkingsverbanden.

De scholen van De Stroming hebben zich in 2018 meer georiënteerd op onderwijsvernieuwingen. Zo is 't Kompas in het nieuwe gebouw gestart met een innovatief leerpleinen concept. De vraag of we nog toekomstbestendig primair onderwijs bieden en wat daarvoor nodig is speelt een belangrijke rol in onze overleggen.

Omdat we van mening zijn dat informatie- en communicatietechnologie onomkeerbaar haar weg gaat in het onderwijsproces en de vaardigheden van ons als professionals bepalen of we daar effectief en efficiënt mee kunnen omgaan hebben alle medewerkers een nulmeting gedaan op hun ICT-vaardigheden.

3.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

Bestuur en management van De Stroming hebben de ambitie kwalitatief goed protestants-christelijk basisonderwijs te (blijven) bieden. We zullen in de nabije toekomst de lat hoger leggen: én naar opbrengsten (prestaties) én naar welbevinden. Daarnaast wil De Stroming een goede werkgever zijn en haar personeel boeien en binden. We streven naar meer variëteit in onderwijsconcepten, waarbij de inzet van ICT een steeds grotere rol zal krijgen. De leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zullen ons steeds verder uitdagen goed om te gaan met hun (gedrags-)vragen. Dat vraagt de komende jaren om specifieke professionalisering en gerichte inzet van (extra) middelen.

Daarnaast leeft bij bestuur en management de vraag wat nu nodig is om goed onderwijs te bieden in de 21^e eeuw. Hoe boeien we leerlingen? Wat moet de basis zijn? Hoe gaan we die bieden?

3.3 Onderwijsprestaties

Alle scholen namen in 2018 deel aan de eindtoets van het College voor Toetsen en Examens (CVTE). Deze eindtoets wordt geleverd door Cito. Het gemiddelde van de scholen rekening houdend met leerlingengewicht is 535,5. Het landelijk gemiddelde gecorrigeerd voor leerlinggewicht was in 2018 535,6. De scholen van De Stroming hebben minder goed gepresteerd dan in 2017, toen het gemiddelde 537,5 bedroeg. De prestaties liggen in 2018 gemiddeld 0,1 onder het landelijk gemiddelde. Vier scholen scoren onder het gemiddelde en drie scholen scoren boven het gemiddelde. Twee scholen scoorden exact op het gemiddelde.

CBS Waardhuizen / De VerreKijker: 538,8 (2017:547,2).
 CBS De Sprankel: 535,0 (2017: 541,3).
 CBS Het Baken: 535,6 (2017:535,0).
 CBS De Zaaier: 531,8 (2017: 536,9).
 CBS De Ark: 535,5 (2017: 535,3).
 CBS Het Fundament: 535,6 (2017: 538,1).
 CBS 't Kompas 533,5: (2017: 532,3).
 CBS Eben Haëzer :536,9 (2017: 535,7).
 CBS De Parel: 536,5 (2017:535,8).

Het Baken, De Ark, 't Kompas, Eben Haëzer en De Parel scoorden hoger dan in 2017.
 Waardhuizen/De VerreKijker, De Sprankel, De Zaaier en Het Fundament scoorden lager dan in 2017.

3.4 Onderwijskundige- en onderwijsprogrammatische zaken

Alle scholen van De Stroming vinden een goed en veilig pedagogisch klimaat de basis van waaruit we werken.

Alle scholen van De Stroming werken met het leerstofjaarklassensysteem. Binnen dit systeem zijn verschillende scholen bezig met alternatieven, zoals groepsdoorbrekend werken, horizontaal roosteren. De kleine scholen werken noodgedwongen met combinatieklassen en soms zelfs met drie-combi's. In dat geval proberen we bij les in de basisvakken zoveel mogelijk de groepen uit elkaar te halen. Het werken met behulp van tablets in de groep is op meerdere scholen in gang gezet in 2017 en met de stimulering van het ICT beleidsplan in 2018 door gezet. Veel scholen hebben geïnvesteerd in hardware (touchscreens, Chromebooks) en professionalisering.

3.5 Informatie over toegankelijkheid en het toelatingsbeleid

In principe kunnen alle kinderen in de leerplichtige basisschoolleeftijd worden aangemeld voor de scholen van de Vereniging. Wel wordt als eis gesteld, dat ouders tenminste de grondslag en doelstelling van de schoolvereniging respecteren en dat leerlingen, behoudens medische indicatie, aan alle in het schoolplan en activiteitenplan vermelde activiteiten zullen deelnemen.

Voor leerlingen met een bepaald onderwijsarrangement geldt een regeling die in alle schoolgidsen staat vermeld. Uitgangspunt is de mogelijkheid van de individuele school om passend onderwijs te kunnen verzorgen volgens het beschreven schoolondersteuningsprofiel (SOP). In 2018 hebben alle scholen een geactualiseerd schoolondersteuningsprofiel vastgesteld, hetgeen ook op de website van de betreffende school is te vinden. De scholen participeren in samenwerkingsverbanden waarbinnen een sluitend aanbod voor alle leerlingen in het voedingsgebied wordt gerealiseerd.

3.6 Verantwoording van de werkdrukkiddelen

school	bestedingscategorie	besteed bedrag	toelichting
	• personeel • materieel • professionalisering		

	• overig		
Het Baken Werkendam	Inzet onderwijsassistenten Aanstellen gymdocent Invalleerkracht inzetten	54.700	voor ondersteuning in de groep voor groep 3 en 4 zodat groepsleerkracht gesprekken onder lestijd kunnen voeren en leerkrachten twee keer per jaar middag worden uit geroosterd om aan HGW te werken
't Kompas Werkendam	Extra inzet personeel	36.000	Gekozen is voor het in dienst houden van een leerkracht zodat we met een extra groep konden werken
De Sprankel Dussen	Inzet extra leerkracht Rapporten maken in ParnasSys Leerlingen maken toetsen op Chromebooks Collegiale consultatie Buitenschoolse taken ondergebracht bij ouderhulpgroep	7.000	Werken in een 3 combi met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wordt als werkdruk ervaren. Werkdrukmiddelen ingezet om extra leerkracht in te zetten. Voor het maken van de rapporten zijn leerkrachten 2 ochtenden vrij geroosterd.
De VerreKijker Waardhuizen	Inzet extra leerkracht Inzet onderwijsassistent	7.466	Werken in een 3 combi met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wordt als werkdruk ervaren. Werkdrukmiddelen ingezet om extra leerkracht in te zetten. Leerkrachten vrij geroosterd voor administratieve taken
Eben Haëzer Woudrichem	Inzet extra leerkracht	31.265	De extra leerkracht neemt de groep over van een uit geroosterde collega, die dan tijd heeft voor administratie, gesprekken, collegiale consultatie en professionalisering
d'Uylenborch Almkerk	Extra inzet personeel	36.087	Groepsleerkracht om de vier weken dagdeel uit de groep voor kindgesprekken, commissiewerk, data-

	Aanschaf Chromebooks voor personeel Licentie digitaal toetsen zaakvakken		analyse, commissiewerk T.b.v. papierloos vergaderen en flexibel werken Betekent minder nakijkwerk
De Parel Rijswijk	Extra inzet personeel	43.000	Hierdoor collega's vrij geroosterd voor administratieve taken en kindgesprekken. Ook t.b.v. begeleiding NT2 leerlingen
De Zaaier Andel	Extra inzet personeel	29.500	Ondersteuning in de onderbouw, inzet vakleerkracht handvaardigheid, ondersteuning groep 6 (groep splitsen)
De Ark Meeuwen	Extra inzet personeel	6.344	Leerkrachten vrij geroosterd voor administratieve taken en kindgesprekken
Het Fundament Genderen	Extra inzet personeel Geïnvesteed in Chromebooks om vanaf groep 5 rekensoftware in te zetten en digitaal te toetsen	23.230	Hierdoor kon kleutergroep worden gesplitst, hetgeen werkdruk voor leerkrachten onderbouw betekende. Digitaal rekenen en toetsen betekende taken vermindering voor leerkrachten bovenbouw

De personeelsgeledingen van de medezeggenschapsraden van alle scholen van De Stroming hebben vooraf ingestemd met wijze waarop de middelen voor vermindering van de werkdruk ingezet zouden gaan worden. De plannen van aanpak hebben de instemming van de PMR-en.

Alle middelen zijn ook in 2018 ingezet. Er zijn geen middelen gereserveerd.

4 Kwaliteitszorg

4.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen jaar

De zorg voor kwaliteit staat hoog in het vaandel. In 2016 zijn er 3 soorten tevredenheids-onderzoeken (leerlingen, personeel en ouders) uitgevoerd. Leerlingen en ouders blijken erg tevreden met het onderwijs op de scholen van De Stroming. Het personeel is op onderdelen kritisch. Zowel in het managementteam als in het bestuur zijn de resultaten besproken. Op schoolniveau zijn plannen van aanpak gemaakt voor verbetering en borging. Februari/maart 2019 worden deze tevredenheidsonderzoeken wederom uitgevoerd en we hebben de afspraak gemaakt deze tevredenheidsonderzoeken vanaf 2019 jaarlijks te doen.

Alle scholen maken gebruik van het leerlingenadministratie en leerlingvolgsysteem ParnasSys. De monitoring van de onderwijskwaliteit wordt uitgevoerd m.b.v. de module Integraal behorend bij het leerlingenadministratieprogramma ParnasSys. Snel en efficiënt. Nadat bekend werd dat Integraal niet zou worden onderhouden hebben de scholen van De Stroming er voor gekozen te gaan werken met Werken met Kwaliteitskaarten (WMK). Dit is inmiddels gekoppeld aan ParnasSys en UltimView. Onder begeleiding van een extern adviesbureau hebben we de kwaliteitszorg inhoud en vorm gegeven met onder meer de inzet van de modules 'mijnschoolteam' en 'mijnschoolplan'. In 2018 is de basiskwaliteit ingevuld (zelfevaluatie) en is het klassenmanagement en didactisch handelen in kaart gebracht.

Er is meer zicht op de onderwijsopbrengsten gekomen voor bestuur en directeuren. De directeuren gebruiken de verkregen informatie voor het opstellen van een nieuw schoolplan (2019-2023) en het jaarlijkse schoolontwikkelingsplan, terwijl het bestuur snel en goed geïnformeerd wordt over de opbrengsten van het onderwijs. Aandachtspunt is nog steeds de scholing van personeel om alle mogelijkheden van het programma te leren benutten, waarbij het analyseren van data en de vertaling daarvan naar een plan van aanpak een specifiek aandachtspunt is.

De trajecten voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften op de scholen in Werkendam, Dussen, Waardhuizen, Woudrichem, Rijswijk en Andel zijn afgestemd op het Ondersteuningsplan van de Kamer Rivierenland Midden Nederland (41.02), die deel uitmaakt van het regionale samenwerkingsverband Driegang (28.16).

De trajecten van cbs De Ark en cbs Het Fundament zijn afgestemd op het Ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband Langstraat, Heusden, Altena (30.10). Speerpunt is de verbetering van de basisondersteuning (inclusief Handelingsgericht Werken en de 1-Zorgroute).

Jaarlijks stelt de directeur van iedere school een schoolontwikkelingsplan op. Dat gebeurt op basis van het schoolplan en de evaluatie van het vorige schoolontwikkelingsplan.

4.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De krimp van leerlingenaantallen zet zich de komende jaren in lichte mate door. Dat noodzaakt een aanpassing van het personeelsbestand.

Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, dan wel het gebruik maken van de mogelijkheid van pre pensioen zal het personeelsbestand de komende jaren vanwege natuurlijk verloop verminderen. De kwetsbare periode is schooljaar 2019-2020; in dat jaar voorzien we een noodzakelijke krimp in ons personeelsbestand, terwijl we vanwege het voorziene natuurlijk verloop vanaf 2020-2021 weer personeel nodig denken te hebben. Daar waar mogelijk willen we jonge leerkrachten aan ons binden voor de langere termijn.

Onderwijskundig verwachten we rendement van onze investeringen in kwaliteitszorg en professionaliseringstrajecten. We hebben de visie dat de kwaliteit van ons onderwijs alleen maar kan verbeteren als onze eigen competenties vergroot worden. Met name het omgaan met (complexe) gedragsvragen van leerlingen gedrag zal een speerpunt dienen te zijn. Met betrekking tot professionalisering zetten we komende jaren fors in op ICT, gedrag en hoogbegaafdheid.

4.3 Afhandeling van klachten

In 2018 zijn geen officiële klachten ingediend bij het bestuur. De afhandeling van klachten geschiedt volgens een afgesproken regeling die in iedere schoolgids van de scholen is opgenomen. De twee vertrouwenspersonen van De Stroming hebben geen werkzaamheden hoeven te verrichten.

5 Onderzoek

5.1 Toelichting inzake de werkzaamheden

In het kader van kwaliteitszorg en naar aanleiding van het inspectiebezoek in 2017 hebben de scholen een zelfevaluatie uitgevoerd (basiskwaliteit en quick scan klassenmanagement en didactisch handelen). Sommige scholen hebben aanvullende zelfevaluaties en/of quick scans uitgevoerd.

In 2018 zijn geen tevredenheidsonderzoeken uitgevoerd.

5.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting is dat we de komende jaren veel meer onderzoek zullen gaan doen. Hiertoe is een meerjarenplanning Werken met Kwaliteit vastgesteld.

De tevredenheidsonderzoeken zullen vanaf 2019 tweejaarlijks plaatsvinden. Zelfevaluatie, quick scans, veiligheidsonderzoeken en specifieke onderzoeken (bijvoorbeeld naar de kwaliteit van instructie) worden conform de vastgestelde meerjarenplanning uitgezet.

6 Internationalisering

6.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

Internationalisering speelt op de scholen van De Stroming nog geen grote rol. Enkele scholen bieden Engels aan vanaf groep 1, maar er lopen geen uitwisselingsprojecten.

6.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting is dat steeds meer scholen Engels zullen gaan aanbieden vanaf groep 1. Verder verwachten we weinig impact van mogelijke internationaliseringstendensen.

7 Personeel

Het personeelsbeleid wordt nader omschreven in het personeelsbeleidsplan. De formatie per school wordt verdeeld met als richtlijn de sleutel 0,05 fte/leerling. Voor de kleinere scholen (onder de 145 leerlingen) komt daar een aanvulling op van $0,0138 \times (145 - \text{het aantal leerlingen})$. Dit laatste voor een positieve uitwerking op de groepsvorming binnen de kleine scholen. Het management van Het Baken, 't Kompas, De Zaaier, Eben Haëzer, De Parel en d'Uylenborch bestaat uit een directeur, teamleiders en intern begeleider(s). Het management van Het Fundament, De Ark, De Sprankel en Waardhuizen/De VerreKijker bestaat uit een directeur en een intern begeleider. Bij dit alles zij vermeld, dat de intern begeleiders een adviserende rol hebben en formeel niet tot het managementteam van de school behoren.

Het middenmanagement is vanaf 1 augustus 2011 door het benoemen van teamleiders en intern begeleiders in een LB-functie versterkt. Teamleiders en intern begeleiders hebben meer verantwoordelijkheid gekregen. In de cao PO zijn de LA en LB-schalen omgezet naar L10 en L11. In het kader van de voormalige functiemix heeft De Stroming in 2018 na een wervings- en selectieprocedure weer 5 collega's de L11 schaal aangeboden. Dit zijn collega's met aangetoonde expertise op een bepaald terrein.

Op 31 december 2018 waren in dienst:

Personeelssterkte

Totaal aantal fulltime medewerkers: 30

Totaal aantal parttime medewerkers: 168

Personeelssterkte per arbeidsrelatie

type aanstelling	aantal	totaal	fulltime	parttime
vaste aanstelling	aantal personen	168	27	141
	bezetting in wtf	107,89	27,00	80,89
tijdelijke uitbreiding	aantal personen	25	1	24
	bezetting in wtf	3,78	0,10	3,68
tijdelijke aanstelling	aantal personen	28	3	25
	bezetting in wtf	13,16	2,26	10,89
min/max contract	aantal personen	6	1	5
	bezetting in wtf	2,50	0,90	1,60

Personeelssterkte per deeltijdcategorie

	totaal	0-0,2	0,2-0,4	0,4-0,6	0,6-0,8	0,8-1,0	>=1,0
aantal personen	198	5	25	62	42	34	30
bezetting in wtf	127,33	0,65	7,87	30,80	28,16	29,59	30,26

Personeelssterkte per functiegroep

functiegroep		totaal	fulltime	parttime
leraar L11	aantal personen	40	8	32
	bezetting in wtf	29,04		
leraar L10	aantal personen	116	19	97
	bezetting in wtf	77,40		
college van bestuur	aantal personen	1	1	
	bezetting in wtf	1,0		
directeur	aantal personen	10	3	7
	bezetting in wtf	8,38		
onderwijs-assistent	aantal personen	17	0	17
	bezetting in wtf	7,16		
vakleerkracht L10	aantal personen	1	0	1
	bezetting in wtf	0,13		
administratief personeel	aantal personen	3	0	3
	bezetting in wtf	1,19		
schoonmaak personeel	aantal personen	8	0	8
	bezetting in wtf	2,25		

beleids/staf-medewerker	aantal personen	1	0	1
	bezetting in wtf	0,4		
klassen-assistent	aantal personen	3	0	3
	bezetting in wtf	1,07		

Personeelssterkte per geslacht

geslacht		totaal	fulltime	parttime
vrouw	aantal personen	179	15	164
	bezetting in wtf	109,24		
man	aantal personen	19	15	4
	bezetting in wtf	18,09		

Personeelssterkte per leeftijdscategorie

	totaal	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39
aantal personen	198	0	15	21	27	27
bezetting in wtf	127,33	0	12,09	15,37	16,94	15,23
	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	>=65
aantal personen	18	15	27	24	23	1
bezetting in wtf	12,33	9,23	15,73	13,64	16,50	0,27

7.1 Zaken in het afgelopen jaar met een behoorlijke personele betekenis

Met ingang van 1 april 2018 heeft De Stroming een beleidsmedewerker HRM aangesteld voor 0,4 fte. Dit heeft een kwaliteitsimpuls gegeven aan het personeelsbeleid op operationeel en tactisch niveau.

Veel nascholingsactiviteiten betroffen vaardigheden in het gebruik van ICT en in het vorm en inhoud geven van Passend Onderwijs (inclusief het onderwijs aan nieuwkomers en het onderwijs aan hoogbegaafden). In relatie met het voorgaande bemerken we een toenemende behoefte aan onderwijsondersteunend personeel. De Stroming heeft ook in 2018 gewerkt met een eigen flexibele schil; voornamelijk gevormd door net afgestudeerde leerkrachten. Hiermee konden we een deel van de vervangingsbehoefte invullen. Medio 2018 heeft De Stroming haar overeenkomst met IPPON beëindigd, een dienstverlener die op flexibele basis personeel levert, omdat het te weinig meerwaarde bood. De Stroming is sinds 2016, dus ook in 2018 eigenrisicodragers. Het ziekteverzuim was over 2018 2,93 %. In 2017 was dit 4,11% en in 2016 was dit 4,68 %. De Stroming had een enkele collega die langdurig ziek was; meestal niet werk-gerelateerd. Het grootste deel van het verzuim was het gevolg van de griep epidemie. Het verzuimpercentage over 2018 bedroeg 2,92. Eerstejaars verzuim 2,63% en tweedejaars 0,3%. De meldingsfrequentie in 2018 was 0,5 en de gemiddelde verzuimduur was 14 dagen. De meldingsfrequentie was 0,68 in 2017. En de gemiddelde verzuimduur was in 2017 31,66 dagen.

Voor de verdeling van het zgn. Personeels- en Arbeidsmarkt Budget (PAB) wordt uitgegaan van een volgende verdeling:

Verdeling PAB-budget	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nascholing	8%	8%	0%	0%	0%	0%
Ouderschapsverlof	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Formatie schoolspecifiek	56%	56%	69%	69%	69%	69%
Bedrijfsgezondheidszorg	8%	8%	6%	6%	6%	6%
Afdracht bovenschools	28%	28%	25%	25%	25%	25%
B&M/GMR	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Gespaarde BAPO, te sparen uren Duurzame Inzetbaarheid en ouderschapsverlof worden jaarlijks bovenschools verrekend middels een jaarlijks te vormen voorziening waaraan iedere school vanuit de lumpsum verhoudingsgewijs bijdraagt.

De formatieve inzet zal licht moeten dalen om de begroting te realiseren, maar in het perspectief van de nabije toekomst streven we ernaar dat de formatie ongeveer gelijk te laten blijven. Weliswaar hebben we te maken met lichte krimp, het gegeven dat we eigenrisicodragers zijn en het steeds moeilijker wordt vervangers te vinden, richten we een flexibele schil in op het niveau van De Stroming. Gezien de krimp wordt bij benoemingen wel terughoudend omgegaan met vaste contracten. In een groot personeelsbestand is natuurlijk verloop een belangrijk corrigerende factor t.a.v. de formatie-omvang zonder nadelige gevolgen voor het personeel. De verwachting is dat we de komende jaren voor enkele fte's natuurlijk verloop zullen hebben. Zie hiervoor ook het 'Bestuursformatieplan 2019-2023' (bijlage) als bijlage bij de 'Meerjarenbegroting 2019-2023' (bijlage)

7.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

In 2018 was er heel weinig personeelsverloop. Ook was er weinig mobiliteit binnen de vereniging. Elk jaar worden de wensen van alle collega's geïnventariseerd. Gewenste

wisseling van de ene naar de andere school binnen de vereniging wordt nauwelijks aangegeven.

De Stroming heeft in 2017 een nieuwe functie gecreëerd: beleidsmedewerker HRM. Op 1 april 2018 is deze nieuwe collega in haar nieuwe functie gestart. Al lopende 2018 werd duidelijk dat De Stroming hiermee de kwaliteit van het personeelsbeleid verbeterde. In 2017 heeft De Stroming werkgelegenheidsbeleid voorbereid. De personeelsgeleding van de GMR heeft hiermee januari 2018 ingestemd. Sinds 2018 heeft De Stroming derhalve werkgelegenheidsbeleid.

7.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De verwachting was dat met de komst van de nieuwe functionaris 'beleidsmedewerker HRM' het personeelsbeleid moderner en professioneler wordt. Deze verwachting is in 2018 ook uitgekomen.

De Stroming heeft de ambitie een aantrekkelijke werkgever te zijn.

7.4 Gevoerde beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag

Het beleid m.b.t. beheersing van een uitkering na ontslag is gericht op het voorkomen van ontslag. Er wordt proactief gewerkt om tijdig te zien waar uitval dreigt, waarbij het verzuimprotocol een belangrijke rol speelt.

De Stroming heeft te maken met een lichte krimp in leerlingenaantal. Daarom wordt bij vacatureruimte eerst intern de situatie geëvalueerd alvorens nieuwe benoemingen te doen. De Stroming is terughoudend in het aangaan van arbeidscontracten voor onbepaalde tijd. In 2018 zijn er geen personeelsleden ontslagen anders dan op eigen verzoek. Er is dan ook geen sprake van verstrekte uitkeringen na ontslag.

Op 1 juli 2016 is de wet Werk en Zekerheid (WWZ) voor de scholen van De Stroming van kracht geworden. Sinds 2016 zijn de volgende beleidsmaatregelen getroffen om aan deze situatie tegemoet te komen: naast de vaste kern van personeel met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd hebben we een zogenaamde flexibele schil ingericht met tijdelijke (min/max) contracten. Dit wordt gezien als een manier om zowel tegemoet te komen aan onze vervangingsbehoeften als een manier om jonge leerkrachten te binden aan De Stroming. Ook was De Stroming tot en met augustus 2018 aangesloten bij IPPON Personeelsdiensten. Zij hielden voor ons in de gaten dat we in het kader van de WWZ geen risico's liepen en uit hun pool van aangesloten leerkrachten konden we vervangers aanstellen. Omdat enerzijds de risico's in het kader van de WWZ als minder groot bleken en omdat anderzijds IPPON steeds minder vaak in staat was vervangers aan te bieden, hebben we de overeenkomst in augustus 2018 opgezegd.

Op basis van de cao PO moet ook invulling gegeven worden aan het onderdeel duurzame inzetbaarheid. In het boekjaar 2018 heeft De Stroming geen aparte reservering voor duurzame inzetbaarheid ingericht. Er zijn geen collega's die hebben aangegeven in 2018 uren duurzame inzetbaarheid te willen sparen.

8 Huisvesting

8.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

De tien (sinds 1 oktober 2018) scholen zijn ieder in een permanent gebouw gehuisvest. De Sprankel en De Parel hebben in 2017 nieuwbouw betrokken. Het was de bedoeling dat ook 't Kompas in 2017 nieuwbouw zou betrekken, maar dit is maart 2018 geworden. Het Baken zit ook in een relatief nieuw gebouw. Eben Haëzer, De Zaaier en De Ark zijn gerenoveerd. Waardhuizen, sinds de heropening in september 2018 De VerreKijker is compleet gerenoveerd in de periode 2017-2018.

Op korte termijn krijgt d'Uylenborch Almkerk vervangende nieuwbouw. Samen met obs De Almgaard, kinderopvangorganisatie HOPPAS, de bibliotheek en een logopedist gaan zij een nieuwe brede school bewonen. In 2018 is het programma van eisen vastgesteld.

Het Fundament is in het laatste Integrale Huisvestingsplan (IHP) van de gemeente Aalburg met voorrang aangegeven voor vervangende nieuwbouw. Dit moet echter nog financieel worden vertaald in het in 2019 vast te stellen IHP van de nieuwe gemeente Altena.

De scholen in Meeuwen en Genderen vielen onder de gemeente Aalburg. De Sprankel, Het Baken en 't Kompas hoorden bij de gemeente Werkendam, terwijl Waardhuizen/De VerreKijker, De Zaaier, Eben Haëzer en De Parel bij de gemeente Woudrichem hoorden.

De drie gemeenten zijn per 1 januari 2019 tot de gemeente Altena gefuseerd.

De prognose is, dat de omvang van de huidige huisvesting volstaat met uitzondering van Het Baken. De prognoses leerlingengegevens geven aan dat Het Baken structureel recht heeft op een fors aantal vierkante meters extra. Het overleg hierover met de gemeente loopt al vanaf najaar 2016, maar in 2018 is de situatie echt nijpend geworden.

Sommige scholen zoals bijvoorbeeld Eben Haëzer, De Zaaier en Het Fundament hebben te maken met leegstand. De leegstand wordt echter verminderd c.q. opgeheven door aan partners als kinderopvang, peuterwerk en bibliotheek ruimte te verhuren.

8.2 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

De scholen die in nieuwe gebouwen, al dan niet met verschillende partners, onderwijs bieden zullen in de samenwerking met de ketenpartners hun weg dienen te vinden. Met de renovatie van Waardhuizen/De VerreKijker is ook het bestuurskantoor juli 2018 verhuisd van Het Baken naar de VerreKijker.

De ontwikkeling van alle scholen van De Stroming richting kindcentra / brede scholen is opgenomen in het strategisch beleid voor de komende jaren.

9 Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen

9.1 De Samenwerkingsverbanden waarbij de rechtspersoon is aangesloten.

Het Baken Werkendam, 't Kompas Werkendam, De Sprankel Dussen, Waardhuizen/De VerreKijker Waardhuizen, De Zaaier Andel, d'Uylenborch Almkerk, De Parel Rijswijk en Eben Haëzer Woudrichem behoren tot samenwerkingsverband Driegang (28.16), kamer Rivierengebied Midden Nederland.

De Ark Meeuwen en Het Fundament Genderen behoren tot samenwerkingsverband Langstraat, Heusden, Altena (30.10).

9.2 Ontwikkelingen bij / in relatie tot verbonden partijen.

Vanaf december 2017 lopen er gesprekken met het schoolbestuur in Nieuwendijk. De intentieverklaring tot het onderzoeken van een bestuurlijke fusie is in maart 2018 getekend. Dit onderzoek was in augustus 2018 afgerond. Na het voorgenomen besluit van beide besturen, instemming van GMR De Stroming en MR De Regenboog, goedkeuring van beide Raden van Toezicht is in december 2018 ook goedkeuring van DUO verkregen. De fusie (wettelijke: bestuurlijke overdracht) is per 1 januari 2019 notarieel vastgelegd. Tenslotte zijn de besturen van SOOLVA en De Stroming toegetreden tot de samenwerkingsovereenkomst ex artikel 157 WPO.

10 Financiën

Doelstelling van De Stroming was altijd in een cyclus van 4 jaar minimaal op 0 uit te komen. De laatste jaren was er een (aanzienlijk) exploitatie overschot. Echter de begroting 2017 rekende met een flink tekort. Belangrijkste oorzaak daarvoor bleek te zijn een te lage dotatie van enkele scholen om het meerjaren onderhoudsplan te kunnen financieren. De planning- en control cyclus is in 2018 nog eens doorgelicht. Conclusie is dat deze in principe nog steeds voldoet, maar wel verbeterpunten kent. Het uitbesteden van de financiële administratie bij Groenendijk Onderwijsadvies voldoet ook nog steeds, maar wellicht kan De Stroming in de toekomst meer zelf doen en regievoeren. De Stroming zal in de toekomst een interne controller inzetten als schakel tussen het administratiekantoor en accountant enerzijds en de directeuren en het bestuurskantoor anderzijds. Het werken met ProActive, digitale factuurverwerking, verloopt naar wens. Met de omzetting naar het CvB/RvT model per 1 augustus 2018 zijn bevoegdheden, verantwoordelijkheden, rollen en taken opnieuw bekeken en vastgelegd.

10.1 Financiële positie op balansdatum en toelichting

Weerstandsvermogen

Het vrije deel van het eigen vermogen minus (materiële) vaste activa uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse rijksbijdrage. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Weerstandsvermogen exclusief MVA was in 2018 40,23%.
In 2017 was dit 41,16%. Streefgetal is een minimum van 30%.

Weerstandsvermogen inclusief MVA was in 2018 60,01%.
In 2017 was dit 59,68%. Streefgetal is een minimum van 50%.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate men in staat wordt geacht om op langere termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Definitie 1.

Eigen vermogen (exclusief voorzieningen, inclusief egalisatierekening) gedeeld door het totale vermogen) x 100%.

Conform deze definitie was de solvabiliteit in 2018 80,30%.
In 2017 was dit 74,06%. Streefgetal is een minimum van 50%.

Definitie 2.

Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door totaal vermogen x 100%.

Conform deze definitie was de solvabiliteit in 2018 87,93%.
In 2017 was dit 87,15%. Streefgetal is een minimum van 60%.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in welke mate men in staat wordt geacht om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen. Een liquiditeitsratio van 1 wordt als voldoende aangemerkt.

Definitie.

Flottende activa gedeeld door kortlopende schulden.

Conform deze definitie was de liquiditeit in 2018 6,20.

In 2017 was deze ook 6,20. Streefgetal is 2.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.

Definitie.

Resultaat uit gewone bedrijfsvoering gedeeld door totale baten uit gewone bedrijfsvoering.

Conform deze definitie was de rentabiliteit in 2018 3,21%.

In 2017 was deze 0,90%. Streefwaarde is minimaal 0.

Huisvestingsratio

Deze geeft weer welk deel van de totale lasten is besteed aan lasten voor huisvesting.

Daaronder vallen ook de afschrijvingen voor gebouwen en terreinen.

De huisvestingsratio was in 2018 0,99%.

In 2017 was deze 7,31%. Streefgetal is maximaal 10%.

10.2 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten.

Het positieve verschil op de balanspost 'gebouwen en terreinen' wordt veroorzaakt door investeringen (in verband met nieuwe schoolgebouwen).

Het negatieve verschil op de balanspost 'technische zaken' wordt verklaard door afschrijvingen en een desinvestering (verlaten oud gebouw).

Het negatieve verschil op de balanspost 'materialen t.b.v. scholen' betreft afschrijvingen.

Het positieve verschil op de balanspost 'meubilair' wordt veroorzaakt door investeringen in verband met het betrekken van een nieuwe school.

Het negatieve verschil op de balanspost 'OLP en apparatuur' betreft de jaarlijkse afschrijving.

Het positieve verschil (van ruim 260.000 euro) op de balanspost 'ICT' wordt veroorzaakt door forse investeringen in ICT conform het vastgestelde ICT-beleidsplan.

Het verschil op de 'financiële vaste activa' betreft de waarborgsom die een school heeft betaald voor de tablets van Snappet.

Het forse negatieve verschil op de balanspost 'vorderingen' wordt veroorzaakt doordat een grote vorderingen op de gemeente is vervallen.

Het verschil (van 617.000 euro) op de balanspost 'voorzieningen' wordt voornamelijk veroorzaakt door het vrijvallen van een groot bedrag uit de voorziening onderhoud.

Hierbij wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

10.3 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen

We hebben zo'n 870.000 euro meer aan baten ontvangen, voornamelijk veroorzaakt door meer Rijksbijdragen.

We hebben een 1.000.000 euro overschrijding gehad op personele lasten; voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding op salariskosten onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel.

Ook kenden we een overschrijding van de begroting met ruim 80.000 euro aan afschrijvingen; dit vanwege grotere investeringen op ICT dan begroot, en een benodigde desinvestering van 35.000 euro.

De huisvestingslasten (onderhoud!) laat een afwijking zien ten opzichte van de begroting van maar liefst zo'n 675.000 euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de combinatie van een fors lagere dotatie aan de onderhoudsvoorziening en een vrijval uit de onderhoudsvoorziening.

10.4 Analyse realisatie exploitatie t.o.v. begroting en vorig jaar.

Het gerealiseerde resultaat is zo'n 330.000 euro beter dan begroot en zo'n 650.000 euro beter dan op grond van Q4 werd verwacht. Dat heeft voornamelijk te maken met de afname in de huisvestingslasten: een vrijval van 520.000 euro en een lagere dotatie groot onderhoud van 180.000 euro. Anders was het gerealiseerde resultaat 350.000 euro negatief geweest!

Zonder de mutaties in de huisvestingslasten zou het resultaat 350.000 euro negatief zijn geweest bij een begroot resultaat van 65.000 euro negatief.

Dat verschil van 285.000 euro wordt voornamelijk veroorzaakt doordat op verschillende scholen op 'te grote voet' is geleefd: we hadden we in 2018 te veel personeel in dienst. Er is te weinig rekening gehouden met de krimp in leerlingenaantallen van de afgelopen jaren.

Daarnaast is flink geïnvesteerd in ICT conform het vastgestelde beleid. Verschillende scholen hebben een inhaalslag gemaakt, waardoor de afschrijvingslasten hoger zijn geweest dan begroot.

Het gegeven dat de renovatie van De VerreKijker grotendeels geactiveerd is draagt ook bij aan een hogere dan begrote afschrijvingslast.

10.5 Toelichting op het investeringsbeleid.

De Strooming heeft ook in 2018 fors geïnvesteerd: met name op het gebied van ICT. De investering op ICT zet zich de komende jaren, in ieder geval in 2019, door.

Jammer is de noodzakelijke desinvestering die het gevolg was van het verlaten van de oude gebouw van 't Kompas, waarbij bleek dat een deel van de materiële vaste activa niet meer gebruikt kon worden.

Er is ook fors geïnvesteerd in huisvesting en inrichting voor Waardhuizen/De Verrekijker Waardhuizen.

10.6 Toelichting op kasstromen en financiering.

Niet van toepassing.

10.7 Informatie over financiële instrumenten.

De Stroming zet geen financiële instrumenten in.

10.8 In control statement

De Stroming heeft dit 'statement' nog niet.

10.9 Treasurybeleid.

Zie bijlage 'Treasurystatuut'.

10.9.1 Beschrijving van het beleid

De Stroming heeft haar beleggingsportefeuille bij de Rabobank verkocht. Alle middelen zijn liquide in de vorm van banksaldi. Het netto rendement van de financiële baten ten opzicht van de financiële lasten is voor het eerst licht negatief. De Stroming wil haar middelen in de toekomst beter spreiden en waar mogelijk, binnen het treasury statuut, weer een positief rendement realiseren.

10.9.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk

De Stroming hanteert een treasury statuut dat voldoet aan de regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. In dit statuut is bepaald binnen welke kaders instellingen voor onderwijs hun financierings- en beleggingsbeleid dienen te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed. Met betrekking tot de private middelen wordt even zorgvuldig omgegaan als met de publieke middelen.

De Stroming heeft, overeenkomstig het treasury statuut, een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd. Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen bij de huisbankier, die voldoen aan een minimale single A-rating. De tegoeden op deze rekeningen zijn direct opeisbaar. De interne verantwoording over treasury activiteiten vindt sinds augustus 2018 plaats door het College van Bestuur aan de (auditcommissie van de) Raad van Toezicht door middel van de periodieke managementrapportages. Externe verantwoording vindt plaats door middel van het bestuursverslag.

10.9.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, aangetrokken leningen en afgesloten derivatenovereenkomsten.

Zie bijlage 'Treasury statuut'.

In 2017 heeft De Stroming haar obligaties verkocht. Alle middelen zijn direct opeisbaar bij huisbankier Rabobank of ABN/AMRO.

Het rendement op de liquide middelen is door verlaagde rentestanden nog lager geworden t.o.v. 2017, inmiddels wegen de baten niet meer tegen de financiële lasten op.

10.10 Continuïteitsparagraaf

10.10.1 A. 1 Kengetallen T tot en met T+5

A. GEGEVENSSET

A1.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personele bezetting in FTE:						
- Bestuur/Management	9,54	9,54	9,54	9,54	9,54	9,54
- Personeel primair proces/Docerend Personeel	108,92	108,92	108,92	108,92	108,92	108,92
- Ondersteunend personeel/overige medewerkers	11,02	11,02	11,02	11,02	11,02	11,02
Leerlingen aantallen	1.737	1.990	1.978	1.941	1.907	1.893

-Leerlingen aantallen per 31 december of de laatste bekende stand.

10.10.2 A. 2 Meerjarenbegroting T tot en met T +5

Graag verwijzen we hier ook naar de 'Meerjarenbegroting 2019-2023'.

A 2. MEERJARENBEGROTING

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Balans						
Vaste Activa						
Immaterieel						
Materieel	2.294.695	2.226.160	2.134.295	2.111.425	2.131.890	2.228.175
Financieel	13.050	13.050	13.050	13.050	13.050	13.050
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.307.745	2.239.210	2.147.345	2.124.475	2.144.940	2.241.225
Vlottende Activa						
Voorraden						
Vorderingen	513.029	513.029	513.029	513.029	513.029	513.029
Effecten						
Liquide Middelen	5.267.000	5.381.597	5.871.797	6.332.451	6.385.158	6.295.880
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	5.780.029	5.894.626	6.384.826	6.845.480	6.898.187	6.808.909
TOTAAL ACTIVA	8.087.774	8.133.836	8.532.171	8.969.955	9.043.127	9.050.134
Eigen Vermogen	6.494.528	6.436.957	6.681.627	6.905.917	6.904.707	6.841.782
Algemene Reserve	2.216.699	2.159.128	2.403.798	2.628.088	2.626.878	2.563.953
Bestemmingsreserves publiek	2.886.166	2.886.166	2.886.166	2.886.166	2.886.166	2.886.166
Bestemmingsreserves privaat	1.391.663	1.391.663	1.391.663	1.391.663	1.391.663	1.391.663
Voorzieningen	617.079	720.711	874.376	1.087.870	1.162.252	1.232.184
Langlopende schulden	44.167	44.167	44.167	44.167	44.167	44.167
Kortlopende schulden	932.001	932.001	932.001	932.001	932.001	932.001
Totaal Passiva	8.087.774	8.133.836	8.532.171	8.969.955	9.043.127	9.050.134
Staat/Raming van Baten en Lasten						
BATEN						
Rijksbijdragen	10.438.330	11.684.465	11.478.010	11.300.175	11.193.110	11.161.745
Overige overheidsbijdragen en subsidies	42.148	26.295	26.295	16.295	16.295	16.295
Baten in opdracht van derden	0					
Overige baten	340.697	274.875	269.875	269.875	269.875	269.875
TOTAAL BATEN	10.821.175	11.985.635	11.774.180	11.586.345	11.479.280	11.447.915
LASTEN						
Personeelslasten	8.845.660	9.799.820	9.312.795	9.224.335	9.292.830	9.368.570
Afschrijvingen	404.408	418.535	391.865	322.870	279.535	203.715
Hulsvestingslasten	91.897	709.150	709.150	709.150	802.425	832.855
Overige lasten	1.131.491	1.125.500	1.125.500	1.115.500	1.115.500	1.115.500
TOTAAL LASTEN	10.473.457	12.053.005	11.539.310	11.371.855	11.490.290	11.520.640
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	347.718	-67.370	234.870	214.490	-11.010	-72.725
Saldo financiële bedrijfsvoering (rentebaten -/- rentelasten)	-512	9.800	9.800	9.800	9.800	9.800
Saldo buitengewone baten en lasten						
Totaal resultaat	347.206	-57.570	244.670	224.290	-1.210	-62.925

10.10.3 B.1 Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.

In 2017 heeft Bursar Society onze AO/IC nog eens doorgelicht. Conclusie was dat er op korte termijn geen aanpassingen nodig zijn. De Service Level Agreement met Groenendijk Onderwijs Administratie voldoet. In 2018, met de omzetting naar het RvT/CvB model zijn verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rollen, posities en taken opnieuw beschreven en vastgelegd.

10.10.4 B.2 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Teneinde de risico's zoveel mogelijk te beperken hanteert De Stroming een planning & control cyclus waarbij het management (directeuren van de scholen ondersteund door een intern controller) de ontwikkeling van de financiële prestaties volgt en hier ook periodiek verantwoording over aflegt aan het college van bestuur. De basis voor de verantwoording is de begroting die voorafgaand aan elk kalenderjaar door het college van bestuur in overleg met het managementteam wordt vastgesteld en door de raad van toezicht wordt goedgekeurd. Per kwartaal wordt een financiële managementrapportage opgesteld zowel op bestuursniveau als op schoolniveau. Tevens worden voor de zomervakantie de halfjaarcijfers besproken en geanalyseerd op basis waarvan mogelijke bijstellingen plaatsvinden in de formatie van het nieuwe schooljaar. Deze rapportages worden in de verschillende geledingen besproken: het directeurenberaad, de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad en de auditcommissie van de raad van toezicht. De jaarrekening is het uiteindelijke verantwoordingsdocument.

Voor het opvangen van de zogenaamde restrisico's en onvoorziene calamiteiten gebruikt de De Stroming in haar financieel beleid onder andere het kengetal weerstandsvermogen om te zorgen dat voldoende eigen vermogen beschikbaar is als risicobuffer. Het door de PO raad aanbevolen weerstandsvermogen bedraagt tenminste 30% en maximaal 50% van de Rijksvergoeding. Hieraan voldoet het kengetal zoals in de jaarrekening is opgenomen, in ruime mate.

Voor het voeren van een gedegen administratie heeft De Stroming een overeenkomst gesloten met administratief dienstverlener Groenendijk Onderwijs Administratie. Dit kantoor is gecertificeerd met ISAE3402 Type II en ISAE3000.

De belangrijkste risico's en onzekerheden voor de komende jaren zijn:

- Krimp van leerlingenaantal,
- Leeftijdsopbouw van het onderwijspersoneel,
- Onvoldoende (bevoegd) personeel,
- Achterblijvende vergoeding voor materiële instandhouding (met name voor energie en leermiddelen),
- Onderhoud (renovatie) van oude schoolgebouwen.

Andere risico's die kunnen worden benoemd zijn: ontevredenheid ouders, ontevredenheid personeel, onvoldoende kwaliteit (opbrengsten in brede zin), (sociale) onveiligheid, huisvestingsproblemen.

De Stroming voert een actief beleid om oudere personeelsleden de gelegenheid te bieden hun onderwijscarrière op een voor hen passende wijze af te kunnen sluiten. De mogelijkheden van flexibele pensionering willen we optimaal hiervoor proberen te benutten,

allereerst voor de betrokkene zelf. De formatieruimte die ontstaat benutten we door jonge leerkrachten aan onze Vereniging te binden.

Wat de huisvesting betreft wordt actief overleg met de betrokken gemeente, Altena, gevoerd over het uitvoeren van nieuwbouwplannen voor d'Uylenborch Almkerk, De Regenboog Nieuwendijk en Het Fundament Genderen en uitbreidingsplannen voor Het Baken Werkendam.

Hieronder is een inventarisatie opgenomen van risico's die zich kunnen voordoen. Daarbij is de ingeschatte kans alsmede de ingeschatte impact aangegeven. Ook wordt aangegeven welke risicobeheersmaatregelen ingezet worden.

Algemeen: De risicoanalyse is een verbindend document tussen Koers 23 enerzijds, en het eigen vermogen anderzijds. Ook zijn de risicoanalyse en beheersmaatregelen opgenomen in het Toezichtkader van De Stroming. De 'risicoanalyse en beheersmaatregelen' is een paragraaf in het bestuursjaarverslag. De reserves van De Stroming zijn voldoende om deze risico's te dragen. Met behulp van een goede planning & control cyclus kunnen en zullen we interveniëren als dat noodzakelijk blijkt.

Legenda kans:

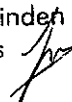
1. Onwaarschijnlijk (0<>10%)
2. Waarschijnlijk (10<>50%)
3. Meer dan waarschijnlijk (50<>100%)

Risico	Maximale impact per risico (a)	Kans dat risico zich voordoet (b)	Berekende geschatte impact (a x b) (boven)	Risicobeheersmaatregel	Berekende geschatte impact na inzet risico-beheersmaatregel
Leerling prognoses zijn niet juist	o.b.v. aanname van 10 leerlingen à ongeveer € 6.000	2	€ 120.000	De gemeentelijke prognoses worden periodiek geactualiseerd, maar blijken niet altijd betrouwbaar. Beheersmaatregelen: naast gemeentelijke prognoses, hebben we ook eigen prognoses. In overleg met de directeurs worden deze continu gemonitord. In geval van een	€ 60.000

				negatieve afwijking houden we daar in de formatie rekening mee.	
Daling leerlingenaantallen zet door met 10 per jaar vanaf 2020	€ 60.000 per jaar tot en met 2022-2023 (3 jaar)	3	€ 360.000 (cumuleert in deze 3 jaren via € 60.000 + € 120.000 + € 180.000)	Meerjaren-prognoses laten een beperkte krimp zien. Beheersmaatregel: Er zal de komende jaren voldoende natuurlijk verloop plaatsvinden om een mogelijk te veel aan personeel op te vangen. Dat betekent dat tegenover de verminderde baten ook verminderde personeelslasten staan. Het uiteindelijke risico wordt geschat op € 100.000. Het risico om te weinig competent personeel te vinden de komende jaren is groter dan het risico op gedwongen ontslag.	€ 100.000
Onverwachte stijging ziekteverzuim personeel	€ 250.000	1	€ 250.000	Sinds 2016 zijn we Eigen Risico Drager; met de besparing op de premie lukt het nog steeds de	€ 150.000

				vervanging eigen rekening te dekken. Beheersmaatregel: De beleidsmedewerker HRM monitort het ziekteverzuim continu en is preventief in overleg met directeuren en bedrijfsarts. De Stroming heeft de laatste jaren een ziekteverzuimpercentage dat ruim onder het landelijk gemiddelde ligt.	
Financiële gevolgen arbeidsconflicten	€ 75.000	2	€ 150.000	Het streven is met behulp van een goed personeelsbeleid dit te voorkomen; maar gezien de juridisering nemen we wel een bedrag op als risico. Beheersmaatregel: een helder en gedragen personeelsbeleid correcte uitvoering van wet- en regelgeving (cao PO)	€ 50.000
Beperkingen in het aannemen van	€ 50.000	1	€ 50.000	Inzet van tijdelijke	€ 25.000

tijdelijke werknemers door de invoering van de Wet Werk en Zekerheid				contracten wordt minutieus gevolgd door directie en beleidsmedewerker HRM. Beheersmaatregelen: We hebben een eigen flexibele schil waarin medewerkers met een benoeming voor bepaalde tijd. Met het invullen van natuurlijk verloop worden deze benoemingen t.z.t. omgezet naar onbepaalde tijd.	
Negatieve beoordeling onderwijsinspectie	€ 20.000	3	€ 60.000	Het bestuur heeft enkele onvoldoendes (2018). Reële dreiging dat een school zwak wordt. De impact betreft de extra investering die op de betreffende school of scholen gedaan dient te worden om weer het basisarrangement te verkrijgen. Beheersmaatregelen: Onderwijsprestaties worden 1x per jaar besproken in	€ 40.000

				College van Bestuur en Raad van Toezicht. Kwaliteitsnormen zijn opgenomen in toetsingskader. Alle scholen werken met WMK en nemen periodiek dezelfde kwaliteitskaarten af. College van Bestuur bespreekt opbrengsten 2x keer per jaar bilateraal met directeur.	
(sociale) Veiligheid is onvoldoende	€ 25.000	2	€ 50.000	Benodigde middelen om de (sociale) veiligheid opnieuw te garanderen Beheersmaatregel: sociale veiligheid is opgenomen in het toetsingskader. Daarmee is het onderdeel van elk management-contract binnen De Stroming.	€ 25.000
Onvoldoende financiële dekking of bekostiging vanuit Rijksoverheid voor uitvoering buitenonderhoud in relatie tot MJOP	€ 50.000	2	€ 100.000	Beheersmaatregelen: Kritische houding t.a.v. werkelijke noodzaak onderhoud; steeds vaker gaan we participeren in	€ 50.000

				een MFA, hetgeen minder risico's met zich meebrengt; strakke afspraken met Bureau Lakerveld, die voor ons de MJOP's opstelt en het onderhoudsbeheer verzorgt.	
Nieuwe cao drijft personele kosten op, bekostiging blijft hierbij achter	€ 50.000	3	€ 150.000	Nieuw personeelsbeleid splan vaststellen, waarin te maken keuzes geëxpliciteerd worden. Beheersmaatregel: creatief omgaan met inzet personeel, 'op de kleintjes letten', bewustwording van de lasten bij directeuren.	€ 100.000
Nieuwe normen binnenklimaat (waardoor onder meer luchtkwaliteit in klaslokalen niet volgens huidige normering is). Aanpassingen nodig aan ventilatie	€ 100.000	2	€ 200.000	Eigenlijk geen risico, maar een te verwachten feit. Op enkele scholen zal onderzoek naar de luchtkwaliteit worden gedaan. Beheersmaatregel: aanpassingen doorvoeren en kosten hiervoor dragen, maar mogelijkheid onderzoeken van vergoeding	€ 200.000

				gemeente en/of subsidie.	
Imagoschade door negatieve publiciteit	€ 50.000	1	€ 50.000	Door verschillende oorzaken kan een school of De Stroming negatief in de publiciteit komen. Om dit tegen te gaan, te verhelpen, dan wel om het vertrouwen te herwinnen zijn extra investeringen nodig. De beheersmaatregel bestaat in 'het klein houden' van een dergelijke situatie en direct en proactief te communiceren met belanghebbenden.	€ 25.000
Governance	€ 50.000	1	€ 50.000	De governance structuur blijkt niet goed ingericht of niet goed te werken in de praktijk. Dit dient direct aangepast te worden en vraagt extra (externe) personele inzet. De beheersmaatregelen zijn: gesprekscyclus	€ 25.000

				met CvB, jaarlijkse zelfevaluatie RvT, 2 keer per jaar overleg met GMR, schoolbezoeken	
Gedwongen mobiliteit	€ 20.000	3	€ 60.000	(Af)gedwongen mobiliteit zal vaker voorkomen. Om dit te kunnen 'begeleiden' zijn soms tijdelijke aanpassingen nodig. De beheersmaatregel bestaat uit een preventief formatiebeleid op school- en bestuursniveau.	€ 30.000
Boven formatieve inzet nodig als overbrugging tussen 'te veel personeel' en te verwachten 'te weinig personeel'. Bedoeld als het garanderen van de continuïteit	€ 100.000	3	€ 300.000	Geen beheers- maatregel. Beleidskeuze om risico te weinig personeel in nabije toekomst te voorkomen. Eventuele extra baten zullen hierop in mindering worden gebracht.	€ 300.000
Huisvesting (deactiveren activa)	€ 30.000	3	€ 90.000	De komende planperiode verwachten we voor drie scholen nieuwbouw. Er blijven altijd niet afgeschreven goederen achter zo leert de ervaring.	€ 60.000

				Beheers- maatregel betreft het goed plannen van investerings en het overleggen met de gemeente om deze last voor hun rekening te nemen.	
Bestuurskantoor kwetsbaarheid	€ 25.000	2	€ 50.000	Door onvoldoende kwantitatief en kwalitatief personeel kan het voorkomen dat extra (externe) kosten moeten worden gemaakt. Beheers- maatregelen bestaan uit een jaarlijkse check op het takenpakket en een afweging 'make or buy'. Tevens is er een bestuurs- aansprakelijk- heids- verzekering afgesloten	€ 25.000
Rest risico's fusies	€ 50.000	1	€ 50.000	Er bestaat een risico dat De Stroming geconfronteerd wordt met lasten uit het verleden van één van de fusiepartners. Beheers- maatregel was om met de rechtsvoorgange	€ 50.000

				rs expliciet te spreken over mogelijke 'lijken in de kast'.	
Geschatte totaal impact zonder inzet beheersmaatregelen (kolom 4) en met inzet beheersmaatregelen (kolom 6)			€ 2.140.000		€ 1.315.000

Algemeen: de reserves van De Stroming zijn voldoende om deze risico's te dragen. Met behulp van een goede planning & control cyclus kunnen en zullen we interveniëren als dat noodzakelijk blijkt.

10.10.5 B.3 Rapportage toezichthoudend orgaan

NAAM ORGANISATIE	De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena
WERKGEVERNUMMER	41239
ONDERTEKENING RAAD VAN TOEZICHT	Naam: dhr. T. Groeneveld Datum: Handtekening:

Inhoud

Algemeen	58
Taken en bevoegdheden	59
Verslag over afgelopen jaar	61

Algemeen

Met ingang van 1 augustus 2010 is de Wet Goed Onderwijs, Goed Bestuur van kracht. Dit houdt in dat het bevoegd gezag van een onderwijsinstelling er voor dient te zorgen dat de functies van bestuur en intern toezicht op het bestuur in functionele of organieke zin zijn gescheiden.

Het bestuur van De Stroming heeft in 2018 onverkort de code Goed Bestuur van de PO raad gehanteerd.

Tot augustus 2018 heeft De Stroming een functionele scheiding toegepast tussen enerzijds het uitvoerend bestuur en anderzijds het toezichthoudend bestuur. De algemeen directeur oefende op basis van een groot mandaat een deel van de bestuurstaken uit. Vanaf 1 augustus 2018 kent De Stroming een organieke scheiding tussen enerzijds het College van Bestuur en anderzijds de Raad van Toezicht.

Deze tweedeling in fasen vind u ook terug in dit document.

Fase januari - juli 2018

Samenstelling

Functionele scheiding

Voorzitter	R. Hartman	Uitvoerend
Secretaris	A.D. Levering	Uitvoerend
Penningmeester	G.G. van Vugt	Uitvoerend
Bestuurslid	W.L. de Boer	Toezichthoudend
Bestuurslid	J.J. Braun	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. de Fijter	Toezichthoudend
Bestuurslid	G.A.M. van der Nat-de Pender	Toezichthoudend
Bestuurslid	K.A.J. Oudshoorn	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. Smits	Toezichthoudend
Bestuurslid	G.M. Verhoeven	Toezichthoudend
Bestuurslid	M.J.M Visser	Toezichthoudend
Bestuurslid	J.H.G. van Wees	Toezichthoudend
Algemeen directeur	A.C.J. Lenting	Uitvoerend binnen het overeengekomen mandaat

De vergoeding voor uitvoerende bestuursleden bedraagt 1200 euro en de vergoeding voor toezichthoudende bestuursleden bedraagt 600 euro per kalenderjaar.

organieke scheiding Bestuur

College van Bestuur	A.C.J. Lenting
---------------------	----------------

Intern toezicht

Raad van Toezicht	T. Groeneveld	voorzitter
-------------------	---------------	------------

	K.A.J. Oudshoorn	vice voorzitter
	G.M. Verhoeven	lid
	A. Smits	lid
	R. Hartman	lid
	P.W.J. van Dalen-van Balen	lid
	R. Bouman	lid

De vergoeding voor de leden van de Raad van Toezicht zijn voor 2018 vastgesteld op 3.600 euro en voor de voorzitter 5.400 euro. De bedragen zijn naar rato (5/12^e in 2018) uitgekeerd.

Taken en bevoegdheden

De taken van het toezichthoudend bestuur c.q. Raad van Toezicht waren:

- het goedkeuren van het strategisch beleidsplan;
- het goedkeuren van de begroting en de meerjarenbegroting;
- het goedkeuren van het jaarverslag;
- het toezicht houden op de naleving van wettelijke verplichtingen de code Goed Bestuur;
- het toezicht houden op rechtmatige verwerving, bestemming en aanwending van de middelen;
- het aanwijzen van een accountant, die verslag uitbrengt aan het toezichthoudend bestuur;
- het afleggen van verantwoording van bovenstaande in het jaarverslag en aan de algemene ledenvergadering;
- het evalueren van het functioneren van het uitvoerend bestuur c.q. het College van Bestuur;
- het evalueren van het eigen functioneren als toezichthoudend bestuur;
- het opstellen van een overzicht van betaalde- en onbetaalde nevenfuncties van uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden.

Risicobeheersing

Het toezichthoudend bestuur c.q. de Raad van Toezicht monitort en adviseert het uitvoerend bestuur c.q. College van Bestuur over financiën aan de hand van ken- en stuurgetallen uit de managementrapportages per kwartaal.

Met betrekking tot beleidsvraagstukken geeft de interne toezichthouder feedback op voorgenomen besluiten en concept beleidsdocumenten. Deze concept beleidsdocumenten zijn ook altijd besproken in het overleg van directeuren en gaat als voorgenomen besluit naar de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.

Om op eigen initiatief informatie te vergaderen heeft de interne toezichthouder twee keer overlegd met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad; op 3 april en 14 november 2018.

Ook was de voorzitter van de Raad van Toezicht een keer aanwezig bij de vergadering van het directieurenberaad; op 4 december 2018.

Verslag over afgelopen jaar

Periode januari - juli 2018.

De bezetting van het bestuur is ongewijzigd ten opzichte van 2017.

Vergaderfrequentie van het bestuur:

Toezichthoudend en uitvoerend bestuur	8x
TB / UB en managementteam	1x
TB / UB en GMR	1x
UB	3x
Bijeenkomsten over de transformatie naar RvT	4x

Het toezichthoudend bestuur heeft in 2018 vergaderd op: 16 januari, 14 februari, 14 maart, 3 april, 23 mei, 11 september, 6 november en 12 december.

Wat kwam onder andere aan de orde in de bestuursvergaderingen:

Onderwijs

- De meeste scholen hebben één of meerdere methodes vernieuwd. Vaak gepaard gaande met aanvullende softwarepakketten.
- De meeste scholen hebben geïnvesteerd in onderwijs met behulp van persoonlijke devices voor leerlingen. Ook het gebruik van touchscreens en de bijbehorende software was een belangrijk professionaliseringsonderwerp voor leerkrachten.
- Er was op de scholen veel aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen en de (sociale) veiligheid (veel scholen zijn (op weg naar) Kanjerschool.
- Ook waren de meeste scholen in 2018 gericht op de verbetering van de kwaliteit van de instructie (bijvoorbeeld met behulp van trainingen Teach like a champion en Expliciete Directe Instructie).
- Een deel van de scholen heeft zich expliciet gericht op cultuur.
- Op een paar scholen ging (noodgedwongen) veel aandacht naar het onderwijs en begeleiding van nieuwkomers.
- Ook waren enkele scholen gericht op het vergroten van hun vaardigheden op het gebied van afstemming op gedragsvragen van de leerlingen.
- In het kader van kwaliteitszorg zijn enkele scholen gestart met collegiale visitatie.

Personeel

- Een aantal personeelsleden heeft afscheid genomen in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. We hebben nieuwe leerkrachten mogen begroeten.
- Het personeelsbestand bestond per 1 januari 2018 uit 173 personeelsleden.
- Wij denken aan personeelsleden die te kampen hebben met ziekte. Wij wensen allen die te maken hebben met verdriet en moeite Gods ondersteuning toe.
- Er was ook blijdschap. We denken ook aan diegenen die verblijd werden met de geboorte van een kindje. Wij wensen allen Gods wijsheid toe bij de opvoeding van hun kind(eren).
- Personeelsleden met een tijdelijke aanstelling hebben (zoals gebruikelijk ieder jaar) voor 1 mei een brief ontvangen dat de benoeming van rechtswege afloopt. Voor een groot deel van de tijdelijke collega's was ook in het huidige cursusjaar werk binnen De Stroming.

- April 2018 is een beleidsmedewerker HRM gestart, mevrouw E. van Es-van Noorloos.
- Mei 2018 is een nieuwe directeur benoemd op Het Bakken, dhr. J.A. Nieuwkoop.
- Mei 2018 is een nieuwe directeur benoemd op De Ark, dhr. P. Zellenrath

Huisvesting

- In maart 2018 is 't Kompas naar een nieuw gebouw verhuisd. Samen met andere hoofdgebruikers participeren zij in de multifunctionele accommodatie (MFA) Vlechtwerk in Werkendam.
- Renovatie van Waardhuizen is gefaseerd gebeurd. September 2018 is de school feestelijk heropend door een oud leerling, huidig minister mevrouw van Nieuwenhuizen.
- Met de renovatie van Waardhuizen, sinds de heropening De VerreKijker, is het bestuursbureau verhuisd van Het Bakken Werkendam naar De VerreKijker Waardhuizen.
- Op Het Fundament wordt de ouderdom van het gebouw méér en méér merkbaar. De gemeente Aalburg heeft in haar in het najaar van 2018 vastgestelde integraal huisvestingsplan (IHP) nieuwbouw voor Het Fundament met de hoogste prioriteit opgenomen.
- Op Het Bakken is chronisch ruimtegebrek; de school groeit sterker dan geprognosticeerd.

Bestuurszaken

- Het bestuur van d'Uylenborch in Almkerk heeft de school per 1 oktober 2018 overgedragen aan De Stroming. Dit na een zorgvuldige voorbereiding.
- Het bestuur van De Regenboog in Nieuwendijk heeft in december 2017 ook verzocht om overleg met De Stroming met als doel helder te krijgen of zij als éénpitter verder gaan of zich bij De Stroming zullen aansluiten. Dit heeft geresulteerd in een intentiebesluit de voorgenomen bestuurlijke fusie te onderzoeken in 2018. Alle voorbereidingen zijn in 2018 afgerond. De overdracht is notarieel vastgelegd per 1 januari 2019.

Financiën

- In het bestuursformatieplan komt de beperkte leerlingenkrimp weer naar voren. Binnen de vereniging zullen geen gedwongen ontslagen vallen. Er wordt voor de komende tijd een natuurlijke afvloeiing verwacht.

Fase juli - december 2018

Verslag Raad van Toezicht van de Stroming

Start

Per 1 augustus 2018 is De Stroming formeel overgegaan naar het Raad van Toezicht model. Bij dezen willen we onze dank uitspreken naar de "rechtsvoorgangers": het Bestuur van De Stroming, waaronder de bestuursleden met een toezichthoudende functie. Zij hebben een soepele overgang mogelijk gemaakt naar het nieuwe bestuursmodel.

De laatste formaliteiten inzake het overgaan naar het Raad van Toezicht model zijn aan de orde geweest in de Algemene Leden Vergaderingen van 13 en 26 november. Hierin zijn de statuten geactualiseerd en is de voorzitter van de Raad van Toezicht en de voorzitter van de Algemene Ledenvergadering benoemd; in casu de heer T. Groeneveld.

Permanente Educatie

In augustus 2018 is de Raad onder leiding van een externe deskundige gestart met een professionaliseringstraject. Tevens zijn hierin aanzetten gegeven hoe de Raad invulling wil

geven aan de vorm en inhoud van het functioneren. Daarnaast zijn er plannen gemaakt hoe de permanente educatie in de toekomst plaats gaat vinden.

Commissies

De Raad heeft besloten om met een tweetal commissies te gaan werken: een auditcommissie en een remuneratiecommissie. Deze commissies bereiden belangrijke besluiten voor die de Raad moet gaan nemen. De reglementen van deze commissies zijn inmiddels door de Raad vastgesteld. De auditcommissie heeft zich in 2018 bezig gehouden met het inrichten van de PDCA cyclus, de risicoanalyse van De Stroming en de begroting 2019. Tevens is er rechtstreeks contact gelegd met de extern accountant over de controle van de jaarrekening 2018; waaronder de rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven van De Stroming.

Bespreekpunten van de remuneratiecommissie waren de bezoldiging van de bestuurder en de Raad en het inrichten van het beoordelingsproces bestuurder.

Belangrijkste agendapunten Raad van Toezicht

In 2018 waren de belangrijkste agendapunten van de Raad van Toezicht:

- Koers 23 (strategisch beleid voor de komende jaren).
- Voortgang plan van aanpak naar aanleiding van herstelopdracht inspectie.
- Huisvesting.
- Fusie met De Regenboog te Nieuwendijk.
- Benoeming vice voorzitter.

Stakeholders

Voor een goed functionerende Raad van Toezicht is het van groot belang dat er contacten zijn met de belangrijkste stakeholders van De Stroming. De Raad heeft hier in 2018 invulling in aan gegeven door contacten te hebben met:

- De GMR
- De Toezichthouders van De Regenboog
- De toekomstige gemeente Altena
- Het directeurenberaad
- Het aanwezig zijn op de dag van het personeel: "de Stromingsdag".

De belangrijkste aandachtspunten Raad van Toezicht 2019

Deze zijn:

- Het vaststellen van een eigen Toezichtkader
- De toekomst van de vereniging bezien
- Koersplan vaststellen en volgen
- Invulling geven aan het besturingsconcept waaronder bezetting bestuurskantoor
- Werkbezoek aan de scholen

Voor ultimo 2019 staat er een zelfevaluatie gepland onder leiding van een extern deskundige.

11. Slot

De Stroming kijkt met dankbaarheid terug op het jaar 2018, waarin De Stroming protestants-christelijk basisonderwijs heeft mogen verzorgen aan ruim 1500 kinderen. Kinderen, die we in ons onderwijs in aanraking mochten brengen met het evangelie en hen laten zien wat dit evangelie voor ieder mens kan betekenen.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

KENGETALLEN

	2018	2017
Liquiditeit (<i>Vlottende activa / kortlopende schulden</i>)	6,20	6,20
Solvabiliteit 1 (<i>Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	80,30	74,06
Solvabiliteit 2 (<i>Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	87,93	87,15
Rentabiliteit (<i>Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten) * 100%</i>)	3,21	0,90
Weerstandsvermogen excl. MVA (<i>Eigen vermogen - materiële vaste activa</i>) / rijksbijdragen * 100%)	40,23	42,16
Weerstandsvermogen incl. MVA (<i>Eigen vermogen / totale baten * 100%</i>)	60,01	59,68
Huisvestingsratio (<i>(Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen) / totale lasten</i>) * 100 %	0,99	7,31
Personele lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	84,44	79,36
Materiële lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	15,56	20,64
Huisvestingsratio	0,99	7,31

Liquiditeit

Het kengetal geeft aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.

Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de lasten.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Huisvestingsratio

Het kengetal geeft aan de verhouding van de huisvestinglasten t.o.v. de totale lasten.

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de (goedgekeurde) begroting van het huidige jaar.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

De Stroming, VPCO in het Land van Heusden is per 1 oktober 2018 bestuurlijk gefuseerd met de Ver. Chr. Nationaal Schoolonderwijs d'Uylenborch te Almkerk. In de jaarrekening van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden is ten behoeve van het inzicht verslag gedaan over geheel 2018, alsof de verenigingen per 1 januari zijn samengegaan. In de vergelijkende cijfers 2017 zijn volgens de pooling of interest methode de gegevens van de Ver. Chr. Nationaal Schoolonderwijs d'Uylenborch te Almkerk opgenomen, deze wijken daardoor af van de cijfers in de jaarrekening 2017. De impact op het resultaat 2017 bedraagt € 84.000. De impact op het balanstotaal per 31 december 2017 bedraagt €1.163.000 en de impact op het eigen vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 1.053.000.

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Als ondergrens voor de te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar wordt € 450 aangehouden.

Het economisch eigendom van de schoolgebouwen berust bij de gemeente. Indien een gebouw door een school blijvend wordt verlaten, wordt het gebouw "om niet" aan de gemeente overgedragen.

De overige activagroepen met afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:

Nieuwbouw Het Kompas 10 jaar.

Technische zaken: diverse afschrijvingstermijnen op basis van geschatte levensduur.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Meubilair: algemeen 10 en 20 jaar; inrichting speellokaal 30 jaar.

ICT: computers, servers en printers 3, 4 en 5 jaar; digiborden 10 jaar; netwerkbekabeling 10 jaar. Onderwijsleerpakket: methoden, apparatuur (zoals koelkast, tv, projectoren) 5, 8, 9, 10, 15 en 20 jaar.

Materiaal t.b.v. scholen: 5 en 9 jaar.

Als gevolg van de fusie met Andel, Woudrichem, Giessen/Rijswijk, Genderen en Almkerk worden er diverse afwijkende afschrijvingstermijnen gehanteerd. Voor de nieuwe aanschaf vanaf 1 januari 2018 worden de standaard afschrijvingstermijnen van voor de fusie gehanteerd.

Vorderingen

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen en overlopende activa.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa

Eigen Vermogen:

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de instelling. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Het "Fonds Vereniging" en het "Personeelsfonds" en de "Reserve Schoolfonds" zijn met eigen middelen, d.w.z. zonder subsidie van de overheid opgebouwd. Het voor- of nadelig saldo van de exploitatie wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de reserve c.q. het fonds.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

Voorziening jubilea:

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Voor de berekening is uitgegaan van de datum van indiensttreding van de medewerker in het onderwijs. Vanaf deze datum bouwt de medewerker aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband. Er is rekening gehouden met een variabele blijfkans en een rekenrente van 1 %. Voor instellingen met een aantal FTE van 50 of meer wordt gerekend met € 800 per FTE. Gelet op de omvang van de organisatie (meer dan 50 FTE) wordt de voorziening bepaald op € 800 per FTE.

Voorziening (eigen) wachtgelders:

PO:

Indien een werknemer ontslagen wordt en de instroomtoets van het Participatiefonds niet positief wordt afgerond of er een negatieve beschikking wordt afgegeven, verhaalt het Participatiefonds de uitkeringen op het bevoegd gezag. Voor alle ex-werknemers waarvoor de instroomtoets niet met positieve beschikking is afgerond wordt voor de nog komende periode een voorziening gevormd.

Voor alle ex-medewerkers waarvan op 31 december 2017 zeker is dat voor hen de instroomtoets niet tot een positieve beschikking heeft geleid, of van wie het bevoegd gezag aangeeft geen positieve beschikking te verwachten wordt een voorziening gevormd. Deze is berekend als het aantal maanden dat het bevoegd gezag verwacht dat de uitkering zal duren vermenigvuldigd met het maandelijks bedrag dat verhaald wordt op de instelling, gebaseerd op informatie van het UWV.

Voorziening groot onderhoud:

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten voor cyclisch groot onderhoud voor de komende 10 jaar op basis van het meerjarenonderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht. Voor de voorziening groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in de RJO artikel 4 lid 1c.

Langlopende en kortlopende schulden en overige verplichtingen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kasstroomoverzicht

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden. De instelling heeft in haar statuten geen bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

(Rijks)bijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie, verstrekt door het Ministerie van OCW, opgenomen. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van rijksbijdragen. Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekening clause) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden als terug te betalen subsidie zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

Pensioenen

De instelling heeft een toegezegd pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte en contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dektingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

De dekkingsgraad van het ABP ultimo 2018 is 97,0%
Per ultimo 2017 was deze 104,4%

Afschrijvingen

Materiële Vaste Activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico

De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.
De instelling loopt geen prijsrisico's.
De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Het bestuur heeft een treasurystatuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden

Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

B2 BALANS PER 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

		<u>31 december 2018</u>		<u>31 december 2017</u>	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Gebouwen en terreinen		217.403		131.716	
Technische zaken		387.229		427.468	
Materialen tbv scholen		49.257		71.961	
Meubilair		790.512		732.377	
OLP en apparatuur		286.543		329.318	
ICT		<u>563.751</u>		<u>299.082</u>	
			2.294.695		1.991.922
Financiële vaste activa	2				
Waarborgsom		<u>13.050</u>		<u>0</u>	
			13.050		0
Vlottende activa					
Vorderingen	3				
Debiteuren		610		125	
Ministerie van OCW		462.495		483.804	
Overige overlopende activa		15.771		32.530	
Overige vorderingen		<u>34.153</u>		<u>518.837</u>	
			513.029		1.035.296
Liquide middelen	4		<u>5.267.000</u>		<u>5.272.710</u>
			<u>8.087.774</u>		<u>8.299.928</u>

B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Baten			
(Rijks)bijdragen	10.438.330	9.684.270	9.856.421
Overige overheidsbijdragen en subsidies	42.148	20.895	150.533
Overige baten	340.697	241.690	286.675
	<u>10.821.175</u>	<u>9.946.855</u>	<u>10.293.629</u>
Lasten			
Personele lasten	8.845.660	7.862.640	8.100.521
Afschrijvingen	404.408	320.160	368.739
Huisvestingslasten	91.897	767.070	735.283
Overige instellingslasten	1.131.491	990.700	996.183
	<u>10.473.457</u>	<u>9.940.570</u>	<u>10.200.725</u>
Saldo baten en lasten	<u>347.718</u>	<u>6.285</u>	<u>92.904</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	1.420	12.000	6.173
Financiële lasten	1.932	2.200	5.966
Financiële baten en lasten	<u>-512</u>	<u>9.800</u>	<u>207</u>
Resultaat	<u>347.206</u>	<u>16.085</u>	<u>93.111</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

B4 KASSTROOMOVERZICHT 2018

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo baten en lasten als uitgangspunt genomen, waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en de kosten en uitgaven.

	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		347.718		92.903
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	370.250		301.651	
- Mutaties voorzieningen	<u>-469.295</u>		<u>258.145</u>	
		-99.045		559.796
Veranderingen in vlottende middelen:				
- Vorderingen	522.267		-386.108	
- Kortlopende schulden	<u>-85.379</u>		<u>128.850</u>	
		436.888		-257.258
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		685.562		395.441
- Werkelijk ontvangen interest	1.420		6.174	
- Werkelijk betaalde interest	<u>-1.932</u>		<u>-5.966</u>	
		-512		207
Kasstroom uit operationele activiteiten		685.050		395.648
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings materiële vaste activa	-707.181		-889.553	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	34.159		67.088	
Mutaties leningen u/g	-13.055			
Overige kapitaalmutaties	<u>0</u>		<u>124.819</u>	
		-686.077		-697.646
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutaties langlopende schulden	<u>-4.685</u>		<u>26.594</u>	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-4.685		26.594
		-690.762		-671.052
Mutatie liquide middelen		<u>-5.711</u>		<u>-275.404</u>
Beginstand liquide middelen	5.272.710		5.548.114	
Mutatie liquide middelen	<u>-5.711</u>		<u>-275.404</u>	
Eindstand liquide middelen		<u>5.267.000</u>		<u>5.272.710</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

B5 TOELICHTING BEHORDEN TOT DE BALANS (na verwerking resultaatbestemming)

1 Materiële vaste activa	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Gebouwen en terreinen	217.403	131.716
Technische zaken	387.229	427.468
Materialen tbv scholen	49.258	71.961
Meubilair	790.511	732.377
ICT	563.751	299.083
OLP	286.543	329.318
	<u>2.294.695</u>	<u>1.991.922</u>

	Gebouwen en terreinen	Technische Zaken	Materiaal tbv scholen	Meubilair	ICT	OLP	TOTAAL
	€	€		€	€	€	€

Boekwaarde 31-12-2017							
Aanschafwaarde	189.170	755.724	122.109	1.189.935	1.013.177	1.156.556	4.426.672
Cumulatieve afschrijving	-57.454	-328.256	-50.148	-457.558	-714.094	-827.238	-2.434.750
Boekwaarde 31-12-2017	<u>131.716</u>	<u>427.468</u>	<u>71.961</u>	<u>732.377</u>	<u>299.083</u>	<u>329.318</u>	<u>1.991.922</u>

Mutaties							
Investerings	96.973	6.470	0	135.248	432.622	35.868	707.181
Cum. Aansch.waarde desinv.		-73.213		-120.874	-102.673	-37.193	-333.953
Afschrijvingen	-11.286	-34.757	-22.703	-58.964	-164.209	-78.330	-370.250
Cum. Desinvestering		61.261		102.724	98.929	36.880	299.794
Mutaties Boekwaarde	<u>85.687</u>	<u>-40.239</u>	<u>-22.703</u>	<u>58.134</u>	<u>264.669</u>	<u>-42.775</u>	<u>302.773</u>

Boekwaarde 31-12-2018							
Aanschafwaarde	286.143	688.981	122.109	1.204.309	1.343.126	1.155.231	4.799.899
Cumulatieve afschrijving	-68.740	-301.752	-72.851	-413.798	-779.374	-868.688	-2.505.203
Boekwaarde 31-12-2018	<u>217.403</u>	<u>387.229</u>	<u>49.258</u>	<u>790.511</u>	<u>563.751</u>	<u>286.543</u>	<u>2.294.695</u>

Afschrijvingspercentages	t/m	
Gebouwen en terreinen	2,50%	10,00%
Technische zaken	2,50%	10,00%
Meubilair	3,33%	10,00%
ICT	2,00%	33,33%
OLP en apparatuur	5,00%	25,00%
Materiaal t.b.v. scholen	11,11%	20,00%

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
2 Financiële vaste activa		
Waarborgsom	13.050	0
	<u>13.050</u>	<u>0</u>
	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
3 Vorderingen		
Debiteuren	610	125
Ministerie van OCW	462.495	483.804
Overige vorderingen	34.153	518.837
Overige overlopende activa	<u>15.771</u>	<u>32.530</u>
	<u>513.029</u>	<u>1.035.296</u>
Ministerie van OCW		
Bekostiging OCW	<u>462.495</u>	<u>483.804</u>
	<u>462.495</u>	<u>483.804</u>
Overige vorderingen		
Gemeente inzake schade / ozb	0	2.442
Gemeente huisvesting	0	401.515
Gemeente: overig	12.500	0
Overige vorderingen	<u>21.653</u>	<u>114.880</u>
	<u>34.153</u>	<u>518.837</u>
Overige overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	<u>15.771</u>	<u>32.530</u>
	<u>15.771</u>	<u>32.530</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
4 Liquide middelen		
Kas directie	145	548
Banktegoeden	5.266.855	5.208.464
Overige	0	63.698
	<u>5.267.000</u>	<u>5.272.710</u>
Kas directie		
Kas directie	145	548
	<u>145</u>	<u>548</u>
Banktegoeden		
Rabo Rekening Courant	274.892	177.043
Rabo beleggersrek. 12.05.74.713	2.492.610	2.488.856
Rabo spaarrekening 3687.133.729	600.000	300.000
Spaarrekeningen	536.528	843.510
Bankrekeningen scholen	1.362.825	1.399.055
	<u>5.266.855</u>	<u>5.208.464</u>
Overige		
Kruisposten	0	63.698
	<u>0</u>	<u>63.698</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam**PASSIVA****5 Eigen vermogen****VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN**

	Saldo 1-1-2018	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	1.901.563	315.136	0	2.216.699
Bestemmingsreserves publiek (A)				
Reserve personeel	2.306.730	264.570	0	2.571.300
Bestemmingsreserve nieuwbouw	483.446	-236.805	0	246.641
Bestemmingsreserve koelsysteem	76.638	-8.413	0	68.225
Reserve schoolzwemmen	1.314	-1.314	0	0
G.M.R.	3.312	-3.312	0	0
	2.871.439	14.727	0	2.886.166
Bestemmingsreserve privaat (B)				
Reserve schoolfonds	212.056	-2.133	0	209.924
Fonds Vereniging	1.122.593	13.236	0	1.135.829
Personeelsfonds	39.669	6.241	0	45.910
	1.374.319	17.344	0	1.391.663
Totaal bestemmingsreserves (A + B)	4.245.758	32.070	0	4.277.829
Eigen vermogen	6.147.321	347.206	0	6.494.527

	Saldo 1-1-2018	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Saldo 31-12-2018	Kort- lopend deel < 1 jaar	Lang- lopend deel > 1 jaar
--	-------------------	----------	--------------------	---------	---------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

6 Voorzieningen**Personeel:**

Jubilea	95.469	21.228	-14.296	0	102.400	7.856	94.544
	95.469	21.228	-14.296	0	102.400	7.856	94.544

Overig:

Onderhoud	990.905	180.480	-135.190	-521.516	514.679	0	514.679
	990.905	180.480	-135.190	-521.516	514.679	0	514.679

Voorzieningen	1.086.374	201.708	-149.486	-521.516	617.079	7.856	609.223
---------------	-----------	---------	----------	----------	---------	-------	---------

Langlopend deel > 1 jaar te verdelen als volgt:

	Middellang < 5 jaar	Lang > 5 jaar
Jubilea	35.262	67.138
Onderhoud	514.679	

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
7 Langlopende schulden		
Overige langlopende schulden	44.167	48.853
	<u>44.167</u>	<u>48.853</u>

	Boek- waarde 01-01- 18	Invest. 2018	Vrijval inv. subs 2018	Boek- waarde 31-12- 18	Looptijd > 1 jaar < 5 jaar	Looptijd > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€
Vooruitontv. inv.subs. gem. langl.	42.266	0	-3.695	38.571	14.779	23.791
Vooruitontv. inv.subs. priv. langl.	6.587	0	-991	5.596	2.872	2.724
	<u>48.853</u>	<u>0</u>	<u>-4.686</u>	<u>44.167</u>	<u>17.651</u>	<u>26.516</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
8 Kortlopende schulden		
Crediteuren	118.350	208.992
Belastingen en premies sociale verzekeringen	328.314	315.589
Schulden terzake van pensioenen	99.801	92.139
Overige kortlopende schulden	57.325	104.177
Overlopende passiva	328.210	296.483
	<u>932.001</u>	<u>1.017.380</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	301.732	198.312
Premies sociale verzekeringen	0	96.007
Premie vervangingsfonds / participatiefonds	26.582	21.270
	<u>328.314</u>	<u>315.589</u>
Overige kortlopende schulden		
Overige kortlopende schulden	57.325	104.177
	<u>57.325</u>	<u>104.177</u>
Overlopende passiva		
OCW niet geoormerkt: lerarenbeurs	4.541	4.497
Subsidie Europees Platform	0	3.154
Nog te betalen vakantiegeld	256.679	257.341
Vooruitontvangen investeringssubsidies gemeente	3.695	3.795
Vooruitontvangen investeringssubsidies privaat	991	1.009
Vooruitontvangen investeringssubsidies OCW	0	787
Vooruitontvangen bedragen	62.304	25.900
	<u>328.210</u>	<u>296.483</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Model G Specificatie posten OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?	
				Ja (aankruisen wat van toepassing is)	Nee
	Kenmerk datum	EUR	EUR		
	852252-1 sep-17	7.709	7.709	☒	☐
	928283-1 aug-18	7.785	7.785	☐	☒
	totaal	15.494	15.494		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk datum	EUR	EUR	EUR
	totaal	0	0	0

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01 2018	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale lasten 31-12-2018	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
	Kenmerk datum	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	totaal	0	0	0	0	0	0

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018**Baten**

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
(Rijks)bijdragen			
Vergoeding Lumpsum	6.800.539	6.371.780	6.542.310
Vergoeding Materiële Instandhouding	1.417.328	1.416.645	1.413.737
Vergoeding PAB	1.294.385	1.071.245	1.081.758
Niet-geoordeelde subsidies	471.808	431.635	421.451
Ontv. doorbet. Rijksbijdrage SWV	454.270	392.965	397.165
	<u>10.438.330</u>	<u>9.684.270</u>	<u>9.856.421</u>

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Gemeente: vergoeding declarabele kosten	1.978	0	1.534
Gemeente: subsidie Nieuwkomers	2.496	0	0
Gemeente: overige vergoedingen	32.137	15.700	143.471
Gemeente: vrijval investeringssubsidies	3.795	3.795	4.095
Gemeente: vergoeding BVL	1.742	1.400	1.434
	<u>42.148</u>	<u>20.895</u>	<u>150.533</u>

Overige baten

Verhuur onroerende zaken	26.646	3.165	12.321
Baten schoolfonds	85.179	123.320	91.841
Ouderbijdragen	44.884	38.500	46.707
Baten cluster 1	28.375	13.000	15.250
Vrijval investeringssubsidie privaat	1.009	695	1.271
Vrijval investeringssubsidie OCW	787	785	859
Baten levensloop	0	0	5.703
Europees platform	2.654	0	0
Overige baten personeel	58.544	34.925	59.823
Overige baten	92.620	27.300	52.902
	<u>340.697</u>	<u>241.690</u>	<u>286.675</u>

Lasten**Personele lasten**

Lonen en salarissen	6.384.811	7.464.690	5.892.212
Sociale lasten	1.214.459	0	1.052.986
Pensioenlasten	852.815	0	805.827
Overige personele lasten	472.484	397.950	453.833
Uitkeringen (-/-)	-78.909	0	-104.337
	<u>8.845.660</u>	<u>7.862.640</u>	<u>8.100.521</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Lonen en salarissen			
Salariskosten directie	875.780	766.925	802.880
Salariskosten OP	6.533.310	5.838.940	5.951.293
Salariskosten OOP	220.473	165.545	163.407
Salariskosten schoonmaak	85.530	85.895	105.708
Salariskosten t.l.v. vervangingsfonds	1.235	0	5.958
Salariskosten ver.v pers. e/r Rechtpos. verl.	10.017	0	16.505
Salariskosten ZW gerelateerde vervanging	77.411	0	91.160
Salariskosten vervanging eigen rekening	132.251	191.235	165.682
Salariskosten WSNS	34.997	33.150	42.783
Salariskosten bovenschools project	16.023	14.945	11.468
Salariskosten eerste opvang vreemdelingen	30.055	17.765	28.994
Salariskosten werkdrukvermindering OP	1.552	0	0
Salariskosten t.l.v. subs. studieverlof	0	0	-8
Salariskosten levensloop	0	0	5.703
Salariskosten rugzak-leerling	137.606	72.605	98.506
Salariskosten PAB	4.317	3.805	4.521
Salariskosten nascholing	5.871	0	3.394
Salariskosten ouderschapsverlof	64.873	75.000	58.331
Salariskosten detachering	21.979	35.555	365
Werkkosten via PSA	25.800	13.500	23.567
Loonkosten seniorenregeling	164.361	143.575	163.021
Opname onbetaald verlof	8.643	6.250	7.617
Onkostenvergoeding via salaris	0	0	171
Correctie sociale lasten	-1.214.459	0	-1.052.986
Correctie pensioenen	-852.815	0	-805.827
	<u>6.384.811</u>	<u>7.464.690</u>	<u>5.892.212</u>
Sociale lasten			
Sociale lasten	1.214.459	0	1.052.986
	<u>1.214.459</u>	<u>0</u>	<u>1.052.986</u>
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	852.815	0	805.827
	<u>852.815</u>	<u>0</u>	<u>805.827</u>
Overige personele lasten			
Nascholing	167.505	122.000	121.811
Kosten schoolbegeleiding	2.138	13.500	15.352
Mutatie VU/EJU	0	0	123
Kosten Arbo	36.553	34.000	33.082
Dotatie voorziening jubilea	21.228	0	18.507
Vrijval personeelsvoorziening	0	0	-1.325
Wachtgelders niet vergoed PF	14.769	0	0
Werkkosten via FA	22.076	15.950	28.810
Overige personeelskosten	208.217	212.500	237.474
	<u>472.484</u>	<u>397.950</u>	<u>453.833</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Uitkeringen (-/-)			
Uitkeringen (-/-)	-78.909	0	-104.337
	<u>-78.909</u>	<u>0</u>	<u>-104.337</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Personeelsbezetting

	2018	2017
	Aantal FTE's	Aantal FTE's
DIR	9,54	8,80
OP	108,92	107,36
OOP	11,02	10,57
	<u>129,48</u>	<u>126,72</u>

De Stroming (VPCO in het LHA) te Werkendam

WNT-verantwoording 2018

De WNT is van toepassing op De Stroming

Het voor De Stroming toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 133.000.

Gemiddelde baten 4 complexiteitspunten.

Gemiddeld aantal leerlingen 2 complexiteitspunt.

Het aantal gewogen onderwijssoorten is 1 1 complexiteitspunt.

Dit totaal van 7 complexiteitspunten correspondeert met WNT C.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1

A.C.J. Lenting

Functiegegevens

Aanvang en einde functievervulling in 2018

Directeur bestuurder
01-01 / 31-12

Omvang dienstverband (in fte)

1,0

Dienstbetrekking

Ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding

€ 84.436

Beloningen betaalbaar op termijn

€ 13.414

Subtotaal

€ 97.850

Individueel bezoldigingsmaximum

€ 133.000

-/- onverschuldigd betaald bedrag

€ 0

Totaal bezoldiging

€ 97.850

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan

N.v.t

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling

N.v.t

Gegevens 2017

Functiegegevens

Aanvang en einde functievervulling in 2017

Directeur bestuurder
01-01 / 31-12

Omvang dienstverband 2017 (fte)

1,0

Dienstbetrekking

Ja

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding

€ 77.922

Beloningen betaalbaar op termijn

€ 12.033

Subtotaal

€ 89.955

Individueel toepasselijk bezoldigings maximum

€ 129.000

Totaal bezoldiging 2017

€ 89.955

De Strooming (VPCO in het LHA) te Werkendam

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	R. Hartman	R. Hartman	T. Groeneveld
Functie	Voorzitter	Lid	Voorzitter
Aanvang en einde functie vervulling in 2018	01-01 / 31-07	01-08 / 31-12	01-08 / 31-12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging			
<i>Subtotaal</i>	€ 700	€ 1.333	€ 2.250
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 11.587	€ 5.575	€ 8.363
 -/ onverschuldigd betaald bedrag	<u>€ 0</u>	<u>€ 0</u>	<u>€ 0</u>
Totaal bezoldiging	<u>€ 700</u>	<u>€ 1.333</u>	<u>€ 2.250</u>
Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op vordering wegens overschuldigde betaling			
Gegevens 2017			
Functie	Voorzitter		
Aanvang en einde dienstvervulling in 2017	01-01 / 31-12		
Bezoldiging	€ 1.200		
Totaal bezoldiging 2017	<u>€ 1.200</u>		
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 19.350		

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Van 1 januari t/m 31 juli 2018 is het one tier model gehanteerd. De taakverdeling was als volgt:

Naam Topfunctionaris	Functie
A.D. Levering	Secretaris
G.G. van Vugt	Penningmeester
W.L. de Boer	Lid (toezichthouder)
J.J. Braun	Lid (toezichthouder)
A. de Fijter	Lid (toezichthouder)
G.A.M. van der Nat	Lid (toezichthouder)
K.A.J. Oudshoorn	Lid (toezichthouder)
A. Smits	Lid (toezichthouder)
G.M. Verhoeven	Lid (toezichthouder)
M.J. Visser	Lid (toezichthouder)
J.H.G. van Wees	Lid (toezichthouder)

Vanaf 1 augustus 2018 is er spraken van zogenaamde organieke scheiding tussen bestuur en toezichthouder.

De Raad van Toezicht is als volgt samengesteld:

Naam Topfunctionaris	Functie
R. Bouman	Lid
P.W.J. van Balen-Dalen	Lid
R. Hartman	Lid
K.A.J. Oudshoorn	Lid
A. Smits	Lid
G.M. Verhoeven	Lid

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Afschrijvingen			
Gebouwen en terreinen	11.286	10.080	10.074
Technische zaken	34.757	32.995	36.586
Materiaal tbv scholen	22.537	22.540	22.537
Meubilair	58.964	55.735	44.534
ICT	164.375	119.665	97.232
OLP en apparatuur	78.330	79.145	90.687
Boekverlies desinvestering	34.158	0	67.088
	<u>404.408</u>	<u>320.160</u>	<u>368.739</u>
Huisvestingslasten			
Huur huisvesting/terrein	2.457	0	9.633
Vrijval onderhoudsvoorziening	-521.516	0	0
Dotatie onderhoudsvoorziening	180.480	321.970	303.350
Onderhoud gebouw/installaties	96.439	128.250	75.977
Energie en water	119.346	121.300	129.828
Schoonmaakkosten	136.295	127.300	143.249
Heffingen	26.230	23.950	24.020
Tuinonderhoud	9.179	8.850	9.532
Bewaking en beveiliging	12.567	15.700	14.594
Onderhoudsbeheer	27.320	13.000	16.189
Overige huisvestingslasten	3.102	6.750	8.912
	<u>91.897</u>	<u>767.070</u>	<u>735.283</u>
Overige instellingslasten			
<i>Administratie- en beheerslasten</i>			
Administratie en beheer	138.428	134.345	134.865
Reis- en verblijfkosten	66	900	85
Accountantskosten	12.108	14.750	10.665
Telefoonkosten	9.060	13.750	11.260
Overige administratie- en beheer	21.297	32.600	16.772
	<u>180.958</u>	<u>196.345</u>	<u>173.647</u>
<i>Inventaris en apparatuur</i>			
Onderhoud vervanging meubilair	3.244	3.600	3.515
	<u>3.244</u>	<u>3.600</u>	<u>3.515</u>

De Strooming (VPCO in het LHA), Werkendam

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
<i>Overige</i>			
Representatiekosten	4.474	5.200	5.342
Contributies	17.195	16.350	14.131
Excursies / werkweek / sport	1.591	2.550	1.893
Medezeggenschap	3.120	5.050	4.014
Aansluiting radio / TV	613	1.800	509
Verzekeringen	7.212	8.250	7.092
Advertentiekosten	2.759	2.800	2.540
Portiekosten / drukwerk	3.449	5.400	3.783
Kantinekosten	19.045	14.850	15.320
Culturele vorming	16.983	11.535	16.182
Schooltest / onderzoek / begeleiding	46.254	46.500	32.081
Overige gemeente	23.414	12.900	18.719
Bovenschoolse begaafdenproject	11.183	20.000	17.480
Lasten schoolfonds	125.955	161.820	120.384
Lief en leed	25.403	15.800	25.872
Kosten bestuurlijke samenwerking	30.671	0	25.162
Overige uitgaven	12.653	7.300	10.621
Kosten inz. Taalimpuls	1.159	0	0
Kosten inz. Nieuwkomers	2.496	0	0
Kosten inz. Muzieksubsidie	2.592	0	0
Projecten	0	0	4
	<u>358.223</u>	<u>338.105</u>	<u>321.129</u>
<i>Leermiddelen (PO)</i>			
Onderwijsleerpakket	243.635	214.000	229.622
Vakliteratuur	5.761	7.650	10.157
Informatietechnologie	242.218	151.500	169.398
Kopieerkosten	97.453	79.500	88.716
	<u>589.067</u>	<u>452.650</u>	<u>497.892</u>
Totaal Overige instellingslasten	<u>1.131.491</u>	<u>990.700</u>	<u>996.183</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	1.420	12.000	6.173
	<u>1.420</u>	<u>12.000</u>	<u>6.173</u>
Financiële lasten			
Rentelasten	1.932	2.200	1.800
Koersverschil aandelen/obligaties	0	0	4.166
	<u>1.932</u>	<u>2.200</u>	<u>5.966</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-512</u>	<u>9.800</u>	<u>207</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Specificatie honorarium	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Onderzoek jaarrekening	12.108	14.750	10.665
Andere controleopdrachten	0	0	0
Fiscale adviezen	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal accountantslasten	<u>12.108</u>	<u>14.750</u>	<u>10.665</u>

De Stroming (VPCO in het LHA), Werkendam

Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische Vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen Vermogen 31-12-2018 EUR	Resultaat jaar 2018 EUR	Art.2:403 BW	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
SWV Driegang	Stichting	Gorinchem	4	NB	NB	Nee	0	Nee
SWV PO 30-10	Stichting	Drunen	4	NB	NB	Nee	0	Nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

B10 Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

Huurovereenkomst:

Voor de School met de Bijbel te Waardhuizen is een verhuurovereenkomst voor bepaalde tijd opgesteld met HOPPAS kinderopvang, ingaande op 1 september 2008. De verhuuropbrengst is € 1.466,- per jaar. Dit bedrag is exclusief BTW en wordt in maandelijkse termijnen ontvangen.

Voor de Sprankel te Dussen is een verhuurovereenkomst voor bepaalde tijd opgesteld met HOPPAS kinderopvang, ingaande op 1 september 2008. De verhuuropbrengst is € 13.042,08 per jaar. Dit bedrag is exclusief BTW en wordt in maandelijkse termijnen ontvangen.

De Stroming heeft een huurovereenkomst afgesloten bij de ISO Groep. De jaarlijkse verplichting bedraagt € 54.740,40 (incl. BTW). Expiratiedatum is 31-12-2020

B11 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Per 1 januari 2019 vindt er een bestuurlijke fusie plaats met Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs te Nieuwendijk. Per deze datum wordt de Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs te Nieuwendijk bij de Stroming ingevoegd. Deze fusie heeft geen invloed op de cijfers 2018.

B12 STATUTAIRE REGELING OMTRENT BESTEMMING VAN RESULTAAT

Het bestuur verdeelt het resultaat over 2018 ad € 347.206 als volgt over de reserves:

		<u>2018</u>
		€
Resultaat algemene reserve		315.136
Resultaat reserve personeel	264.570	
Resultaat Bestemmingsreserve nieuwbouw	-236.805	
Resultaat bestemmingsreserve koelsysteem	-8.413	
Resultaat Reserve schoolzwemmen	-1.314	
Resultaat Reserve GMR	<u>-3.312</u>	
Resultaat bestemmingsreserve publiek (A)		14.727
Resultaat reserve schoolfonds	-2.133	
Resultaat Fonds Vereniging	13.236	
Resultaat personeelsfonds	<u>6.241</u>	
Resultaat bestemmingsreserve privaat (B)		<u>17.344</u>
Resultaat bestemmingsreserve (A+B)		32.070
Resultaat Eigen vermogen		<u>347.206</u>

B13 Ondertekening Jaarverslag

Opgesteld door het bestuur te Werkendam op 2019

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vastgesteld op2019 door de toezichthoudend orgaan.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: De raad van toezicht van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, gevestigd te Werkendam

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2018 van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, gevestigd te Werkendam, gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2018;
- (2) de staat van baten en lasten over 2018; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Stroming, VPCO in het Land van Heusden en Altena, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag
- Verslag toezichthoudend orgaan
- Kengetallen
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen

of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het intern toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijnhet in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze

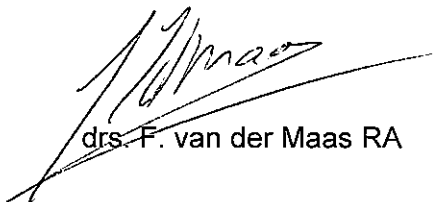
controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Middelburg, 6 juni 2019

DRV Accountants & Adviseurs

drs. F. van der Maas RA